

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ἑβδομος

Συνδρομὴ ἰτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐντὶ ἀλλοδαπῇ φρ. 20.—Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἐπὶ
1 ταυταρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶνε ἰτησίαι.—Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6.

20 Μαΐου 1879

ΠΑΝΟΜΟΙΟΤΥΠΟΝ ΤΗΣ ΥΠΟΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΓΡΙΒΑ

500. ὁπόθεν βραβεῖ γὰρ προοδύκην, ἔλεν τύχη κακῆ! δὲν —
δυνατὴ ἔ' φρεσίον νὰ ἐφοδιασθῆ σάξιν ἀπὸ καὶ ἐν Μάρθ,
κα' χρησιμότην διὰ νὰ καταστραφῆ μὴδ' ἢν φροῦρῶς ἀλλ' νὰ
σείση γὰρ ἢν ἐξουσίαν ἢν ἐχθρῶν ἢν ἑλλάδος ὁμογρίδας
ἐν Παλαμηδίου τῆ 7 Σεπτεμβρίου 1826.

[500 ὁκάδες βραυτοὶ εἰς προσθήκην, ὅταν τύχη κακῆ! δὲν δυνατὴ τὸ φροῦριον νὰ ἐφοδιασθῆ πάλιν ἀπὸ κανὲν μέρος, νὰ χρησιμεύσῃ διὰ νὰ καταστραφῆ μετὰ τῆς φροῦρας ἀντὶ νὰ πέσῃ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐχθρῶν τῆς Ἑλλάδος.]

Ἐκ Παλαμηδίου, τῆ 7 Σεπτεμβρ 1826. Θ. ΓΡΙΒΑΣ.

Ὅτε μετὰ ἡρωϊκοὺς ἀγῶνας ἔπεσε τὸ Μεσολόγγιον, ἡ δὲ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν ἠναγκάσθη νὰ παραδοθῆ, καθ' ἅπασαν τὴν Στερεάν καὶ τὴν Πελοπόννησον δὲν ἐξεπροσώπει τὴν ἰδέαν τῆς ἑθνικῆς ἐπάρεξως εἰμὴ εἰς μόνον βράχος, τὸ Παλαμηδίον. Φρούραρχος τοῦ Παλαμηδίου ἦν ὁ ἦρωας Θεόδωρος Γρίβας, ὅστις ὑπερηφάνως ἀπέβριψε τὰς δελεαστικὰς περὶ παραδόσεως τοῦ φροῦριου προτάσεις τοῦ Ἰβραῖμ προτιμήσας μετὰ τῆς φροῦρας του, τὸν θάνατον, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἀνωτέρω αὐτοῦ λόγων, ἀποσπασθέντων ἐκ μακρᾶς ἐκθέσεως αὐτοῦ. Τὸ πρωτότυπον τοῦ πολυτίμου τούτου ἐγγράφου ἐκοινοποιήθη ἡμῖν παρὰ τινος συνδρομητοῦ τῆς Ἐστίας, φέροι δὲ τίτλον: «Κατάλογος τῶν ἀναγκαίων τοῦ φροῦριου δι' ἓν ἔτος.»

«Φοβερά τῶνόντι ὑπῆρξαν, γράφει ὁ κ. Κ. Παπαρηγόπουλος ἐν τῇ Ἱστορίᾳ του, τὰ τρία τελευταῖα ἔτη τῆς ἐπαναστάσεως. Μέχρι τοῦδε ἐγράψαμεν ἱστορίαν. Ἐφεξῆς ἡ ἐπανάστασις προσλαμβάνει τραγικῆς σχῆμα. Ἀπὸ τοῦ 1821 μέχρι τοῦ 1825 ὁ ἀγὼν ὑπῆρξε μὲν δυσανάλογος, ἀλλὰ κατὰ ξηρὰν οἱ πολέμιοι εἶχον τὸν αὐτὸν ὅπλισμόν πρὸς τοὺς ἡμετέρους, τὸν αὐτὸν τρόπον τοῦ πολεμεῖν, καί, ἐν συνόλῳ, δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀντιπαρατάξωσι δυνάμεις ὑπερβαλόντως ἀνωτέρας κατὰ τὸ πλῆθος κατὰ θάλασσαν δὲ πελώριοι μὲν ἦσαν οἱ ὄγκοι τοῦ τουρκικοῦ στόλου, ἀλλὰ, κακῶς κυβερνώμενοι καὶ χειριζόμενοι, κατωρθώθη νὰ καταστρατηγῶνται καὶ ἐν μέρει νὰ

καταστρέφονται διὰ τῆς δεξιότητος καὶ τῆς τόλμης τῶν ἡμετέρων. Ἐντεῦθεν δὲν ἦτο ἀπίθανον νὰ ματαιωθῶσιν ἐπὶ τέλους τὰ τῶν Ὀσμανιδῶν ἐπιχειρήματα. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ 1825 μέχρι τοῦ τέλους τοῦ 1827 τὰ πράγματα μετέβαλον ὄψιν. Ἡ ἐπανάστασις ἐπολεμήθη ἔκτοτε ὑπὸ τακτικοῦ στρατοῦ καλῶς ὀργανωμένου καὶ κάλλιον ὀδηγούμενου. Ὁ τολμηρὸς, ὁ νοήμων, ὁ ἐπιμόνος τοῦ στρατοῦ τούτου ἡγεμὼν ἐπερείδετο ἐπὶ τῶν δαψιλῶν τῆς Αἰγύπτου πόρων καὶ ἐπὶ στόλου, ὅστις, μὴ πτοούμενος ἤδη ἀπὸ τῶν πυρπολικῶν καὶ εἰς μὴδὲν λογιζόμενος τὰς ζημίας ὅσας κατ' ἄρχας ἐξ αὐτῶν ἐπάθε, δὲν ἔπαυσε διατηρῶν τὴν μεταξὺ Ἀλεξανδρείας καὶ Πελοποννήσου συγκοινωνίαν καὶ μεταδιβάζων ἐπικουρίας, χρήματα, ἐφοδία. Ὁ Ἰβραῖμ πασᾶς μὴ ἀκούμενος εἰς τὸ νὰ καταβάλλῃ πᾶσαν ἐκ παρατάξεως ἀντίστασιν ἐν Πελοποννήσῳ, ἐβοήθησε τὸν Ῥεσίτ πασᾶν εἰς τὸ νὰ κυριεύσῃ τὸ Μεσολόγγιον. Αὐτὸς οὗτος ὁ Ῥεσίτ πασᾶς δὲν ἦτο ἄνθρωπος κοινός, οὐδὲ ὠμολάζε τοὺς πασάδες ὅσους ὁ σουλτάν Μαχμούτης εἶχε πέμψει προηγουμένως κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Καὶ μὲν ἤρχε πάντοτε ἀτάκτων σιφῶν, ἀλλὰ ἤξευρε νὰ συντηρῆ, νὰ ἀναπληροῖ, νὰ προμηθεύῃ δι' ἀπάντων τῶν δεόντων τὰ σίφη ἐκεῖνα καὶ πρὸ πάντων ἤξευρε νὰ ὀδηγῆ αὐτὰ ἐπιτηδείως, νὰ μὴ πτοῖται ὑπὸ τῶν ἀτυχιῶν καὶ νὰ ἐπιμένῃ. Ἡ ἐπανάστασις, ἣτις ἐν τῇ ἡπειρωτικῇ Ἑλλάδι ἤρξατο τῷ 1821 ἀπὸ τῆς Χαλκιδικῆς καὶ τοῦ Σουλίου βαθμηδὸν περιστελλομένη κατήντησε νὰ περιορισθῆ τῷ 1827 ἐντὸς τῶν τειχῶν τοῦ Ναυπλίου καὶ τοῦ Ἀκρο-

κορίνου, εντός των βράχων της Μάνης, της "Υδρας και των Σπετσών.

Ἄλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῶν συμφορῶν τούτων καὶ τῶν δοκιμασιῶν αἰτίνας ἐπέσκηψαν κατὰ τὰ τρία ἐκεῖνα ἀπαίσια ἔτη, τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἀνεδείχθη τῇ ἀληθείᾳ ἀξιάγαστον. Δὲν ἀγαπῶ τὰς ὑπερβολὰς αἰτίνας εἶναι τὸ ψιμυθίον τῆς ἱστορίας· ἐπὶ τοσοῦτον ὅμως χρόνον συζήσας διανοία τε καὶ καρδίᾳ μετὰ τοῦ ἀρχαίου, τοῦ μέσου καὶ τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ, εἰμφορῶ, νομίζω, νὰ εἰπω ὅτι, λόγω καρτερίας καὶ ἀφοσιώσεως, οὐδέποτε ὑπῆρξε λαμπρότερος ἢ κατὰ τὴν ἀποφράδα ταύτην ἐποχὴν. Ὅχι, οὐδέποτε, οὐδ' ἐπὶ τῶν πολυμυθίων ἐκείνων χρόνων, καθ' οὓς ἐπῆλθε κατ' αὐτοῦ ἡ δυσκαρίθμητος τοῦ Ξέρξου στρατιά. Ὁ θάνατος τοῦ Λεωνίδου, ἡ ἐθελουσία τῶν Ἀθηναίων, ἡ ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχία ὑπῆρξαν βεβαίως ἔργα μεγάλα· ἀλλὰ ἡ κρίσις ἐκείνη δὲν διήρκεσεν εἰμὴ μῆνας τρεῖς, ἐνῶ κατὰ τὴν τελευταίαν ἐπανάστασιν ἡ κρίσις, ἡ ὀλεθρία κρίσις, παρετάθη ἐπὶ τρία ὅλα ἔτη. Τρία φρούρια παρεδόθησαν· τὸ Παλαιόκαστρον (τὸ παλαιὸν Ναυαρίνον), τὸ Νεόκαστρον, ἡ Ἀκρόπολις τῶν Ἀθηνῶν. Ἀπὸ τῶν μέσων τῆς μακρᾶς ταύτης ἀγωνίας, τινὲς ὑπέκυψαν· ἀλλὰ πάντες μὲν ἐπὶ ἡμιόλιον ἔτος, οἱ δὲ πλείονες, οἱ ἀσυγκρίτως πλείονες, μέχρι τέλους ἐνεκαρτέρησαν. Γυναῖκες, παῖδες καὶ πρεσβῦται κατέφευγον εἰς τὰ βουνά, εἰς τὰ σπήλαια, εἰς τὰ τενάγη, ἐπέων, ἐδίψων, ἐβρίβων, ἔθνησκον, ἐξηνδραποδίζοντο, ὑρίσταντο τὰς ὀδυνηρότερας τῶν δοκιμασιῶν, ἀλλὰ δὲν ὑπετάσσοντο, δὲν παρεδίδοντο· καὶ διήγαγον τὸν βίον τοῦτον ἐπὶ τρία ὀλόκληρα ἔτη. Οἱ μαχηταὶ ἀπῆρχοντο ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἀπέλιπες· ἀπέθνησκον, ἤχμαλωτεύοντο, ἐσώζοντο ὅπως ἠδύναντο, ἀλλὰ δὲν παρέδιδον τὰ ὄπλα.

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

ἐν ἡμέραις ὀγδοήκοντα.

[Μυθιστορία Ἰουλίου Βέρν.—Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου].
Συνίημα—ὁ β. σελ. 289.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'.

Ἀποψὶς τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου ἐν ἡμέρᾳ πολιτικῆς ἀμηγύρεως.

Ἦτο ἐβδόμη ὥρα τῆς πρωῆς, ὅτε ὁ Φιλίας Φόγ, ἡ κ. Ἄουδά καὶ ὁ Πονηρίδης ἐπάτησαν τὸ ἀμερικανικὸν ἔδαφος, — ἂν δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ οὕτω τὴν πλευστὴν προκυμαίαν ἐφ' ἧς ἀπέβησαν. Αἱ προκυμαῖαι αὗται, ἀναβαίνουσαι καὶ καταβαίνουσαι μετὰ τῆς πλημμύρας, εὐκολύνουσι τὴν φόρτωσιν καὶ τὴν ἐκφόρτωσιν τῶν πλοίων. Εἰς αὐτὰς πλαγιδοτεῖνται παντὸς μεγέθους σκάφη, ἀτμοκίνητα πάσης ἐθνικότητος, καὶ αἱ πολυώροφοι ἐκεῖναι πλωταὶ οἰκίαι, αἱ διαπλέουσαι τὸν Σακραμέντον καὶ τὰ παραποτάμιά του. Ἐπ' αὐτῶν δ' ἐπίσης στοιβάζονται τὰ προϊόντα ἐμπορίου ἐκτεινομένου μέχρι Μεξί-

κου, Περουβίας, Χιλῆς, Βρασιλίας, Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ πασῶν τῶν νήσων τοῦ Εἰρηνικοῦ.

Ὁ Πονηρίδης, χαίρων μεγάλως, ὅτι ἐφθανε τέλος εἰς τὴν ἀμερικανικὴν γῆν, ἐνόμισε καλὸν νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἀπόβασιν τοῦ διὰ κινδυνώδους ἄλματος ἐκ τῶν μάλλον διακεκριμένων. Πεσῶν ὅμως ἐπὶ τῆς προκυμαίας, ἧς τὸ ξύλινον ἔδαφος ἦτο σεισηπός, ὀλίγου δεῖν τὸ διεπέρα. Καταθορυβηθεὶς ἐκ τοῦ παραδόξου ἐκείνου τρόπου, καθ' ὃν ἐπάτει τὸν νέον κόσμον, ὁ χρηστός νέος ἔβαλε κραυγὴν, ἧτις ἔτρεψεν εἰς αἰφνίδιον πτήσιν πλῆθος φαλακροκοράκιων καὶ πελεκάνων, συνήθων κατοίκων τῶν κινήτων ἐκείνων προκυμαίων.

Ὁ κ. Φόγ, ἄμ. ἀποβάς, ἠρώτησε τὴν ὥραν καθ' ἣν ἀνεχώρει ἢ πρώτην διὰ Νέαν Ἰόρκην ἀναξοστοιχία. Ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἀνεχώρει τὴν ἕκτην ὥραν τῆς ἑσπέρας, εἶχεν ὀλόκληρον ἡμέραν νὰ ἐξοδύσῃ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ τῆς Καλιφορνίας. Ἐβίβησε λοιπὸν ἀμαξάν, πρὸς τρία δολλάρια τὸν δρόμον, καὶ καθίσαντος τοῦ Πονηρίδου παρὰ τὸν ἀμαξήλατον, κατηνύθη μετὰ τῆς κ. Ἄουδά εἰς τὸ Διεθνὲς Ξενοδοχεῖον.

Ἐκ τῆς περιωπῆς αὐτοῦ ἐπισκόπει ὁ Πονηρίδης τὴν μεγάλην ἀμερικανικὴν πόλιν: εὐρέας ὁδοὺς, οἰκίας χαμηλὰς καὶ εὐθυγράμμους, ἐκκλησίας καὶ τεμένη ρυθμοῦ γοθικοῦ ἀγγλοσαξωνικοῦ, νεώρια ἀπέραντα, ἀποθήκας ὀμοίας πρὸς ἀνάκτορα, τὰς μὲν ξυλίνας τὰς δὲ κεραμοκτίστους, καὶ διὰ τῶν ὁδῶν κινουμένας ἀμάξιας πολυαριθμούς, λεωφορεῖα, ἀμάξια ἵπποσιδηροδρομικά, καὶ ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων οὐ μόνον Ἀμερικανούς καὶ Εὐρωπαίους, ἀλλὰ καὶ Σίνας καὶ Ἰνδοὺς, καὶ πάντα τέλος τὰ στοιχεῖα πληθυσμοῦ διακοσίων χιλιάδων.

Τὸ θέαμα ἐξέπληξε μεγάλως τὸν Πονηρίδην. Ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος ἦτο ἐτι δι' αὐτὸν ἡ πόλις τοῦ 1849, ἡ πόλις τῶν ληστῶν, τῶν ἐμπρηστῶν καὶ τῶν δολοφόνων, τῶν συρρέουσάντων πανταχόθεν εἰς κατὰκτησιν τῆς χρυσοῦχου ἀμμου· ἀπειρον πανδαμῶνιον, περιλαμβάνον πάντα ἐξώλη καὶ προώλη, ὅπου οἱ χαρτοπαῖκται διεκῦβον τὴν χρυσὴν τῶν κόνιν κρατοῦντες πολύκροτον διὰ τῆς μίαις καὶ ἐγγχειρίδιον διὰ τῆς ἄλλης. Ἄλλ' ὁ «καλὸς καιρὸς» ἐκεῖνος εἶχε παρέλθει, καὶ ὁ Ἅγιος Φραγκίσκος παρεῖχε νῦν τὸ θέαμα μεγάλης ἐμπορικῆς πόλεως. Ὁ ὑψηλὸς τοῦ δημαρχεῖου πύργος, ἐν ᾧ ἀγρυπνοῦσιν οἱ νυκτοφύλακες, ἐδέσποζε μεγάλου δικτύου ὁδῶν καὶ παρόδων, διατεμνομένων κατ' ὀρθὰς γωνίας, καὶ ἀποτελουσῶν πολλαχοῦ θαλερὰς πλατείαις, ὑπερέτεχε δὲ περαιτέρω πόλεως σινικῆς, ἧτις ἐφαίνετο μετενεχθεῖσα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κράτους ἐντὸς κυτίδος παιγνίων. Οὕτε πλατύγυροι πῖλοι πλέον, οὔτε χιτῶνες ἐρυθροί, ὁποίους ἔφερον οἱ χρυσοθηραὶ, οὔτε ἰνδοὶ πελοφόροι· ἀλλ' ὑψηλοὶ μεταξωτοὶ πῖλοι πανταχοῦ καὶ ἐπανδύται μέ-

λανες, φερόμενοι ὑπὸ πολυαριθμῶν κυρίων, οὓς ἐκίνει φρενιτικὴ δραστηριότης. Ὅδοι τινες, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ἡ Μογγόμερ-Στρήτ—ἀνάλογος τῆς Ρήτζεν-Στρήτ τοῦ Λονδίνου, τῆς Ἰταλικῆς Λεωφόρου τῶν Παρισίων καὶ τῆς Βρότσεϋ τῆς Νέας Ἰόρκης—ἐφράσσοντο ἐκατέρωθεν ὑπὸ καταστημάτων μεγαλοπρεπῶν, εἰς ὧν τὰ παράθυρα ὑπῆρχον ἐκτεθειμένα τὰ προϊόντα τῆς γῆς ὀλοκλήρου.

Ὅτε ὁ Πονηρίδης ἐφθασεν εἰς τὸ Διεθνὲς Ξενοδοχεῖον, ἐνόμισεν ὅτι δὲν εἶχεν ἀναχωρήσει ἐξ Ἀγγλίας. Τὸ ἰσόγειον αὐτοῦ πάτωμα κατεῖχεν εὐρύτατον κυλικεῖον ἀνοικτὸν ὄψεσιν εἰς πάντα διαβάτην. Κρέας ξηρὸν, βόφθημα ὀστρειδίων, διπυρίτης καὶ τυρὸς παρεῖχοντο ἐν αὐτῷ ἀδαπάνως εἰς τοὺς προσερχομένους, οἵτινες ἐπλήρωνον μόνον τὸν σῖτον ἢ τὸν ζυθὸν τῶν, ἂν εἶχον διαθέσειν νὰ δροσισθῶσι. Τοῦτο ἐφάνη λίαν ἀμερικανικὸν εἰς τὸν Πονηρίδην.

Τὸ ἐστιατόριον τοῦ ξενοδοχείου ἦτο κάλλιστον. Ὁ δὲ κ. Φόγ καὶ ἡ κ. Ἄουδά ἐκάθισαν εἰς τινα τράπεζαν, ἐφ' ἧς παρετέθησαν αὐτοῖς ὑπὸ στιλπνοδέρμων μαζύρων ἀφρονώτατα ἐδέσματα ἐντὸς μικροσκοπικῶν πινακίων.

Μετὰ τὸ πρόγευμα ὁ κ. Φόγ, συνοδευόμενος ὑπὸ τῆς κ. Ἄουδά, κατέλιπε τὸ ξενοδοχεῖον, ἵνα μεταβῇ εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ἀγγλικοῦ προξενεῖου πρὸς ἐπιθεώρησιν τοῦ διαβατηρίου του. Ἀπήντησε δὲ καθ' ὁδὸν τὸν ὑπρέτην του, ὅστις τὸν ἠρώτησεν, ἂν δὲν ἦτο φρόνιμον, πρὶν ἢ ἐπιβῆαι τοῦ Εἰρηνικοῦ σιδηροδρόμου, ν' ἀγοράσῃσι δωδεκάδας τινὰς πυροβόλων καὶ πολυκρότων· διότι ὁ Πονηρίδης εἶχεν ἀκούσει, ὅτι οἱ ἰνδοὶ Σιου καὶ Πόουνη ἐλήστευον πολλὰς καὶ ἀμαξοστοιχίας ὡς κοινοὶ ἰσπανοὶ λησταί. Ὁ κ. Φόγ ἀπεκρίθη μὲν, ὅτι τοιαύτη πρόνοια ἦτο περιττή, ἀλλὰ τὸν ἀφῆκεν ἐλεύθερον νὰ πράξῃ κατὰ βούλησιν, καὶ κατηνύθη εἰς τὸ ἀγγλικὸν προξενεῖον.

Μόλις ὅμως εἶχε προβῆ διακόσια βήματα, καὶ ἀκατὰ παραδοξοτάτην σύμπτωσιν ἀπῆντα τὸν Φίξ. Ὁ ἀστυνομικὸς ἐπιθεωρητὴς ἐπέδειξε μεγίστην ἀπορίαν. Πῶς! ὁ κ. Φόγ καὶ αὐτὸς εἶχον διαπλεύσει ὁμοῦ τὸν Εἰρηνικόν, χωρὶς νὰ συναντηθῶσιν ἐπὶ τοῦ ἀτμοκινήτου! Ὅπως δὲ ἴσως ὁ κ. Φίξ ἐθεώρει ὡς τιμὴν του, ὅτι ἐπανεβλεπεν εὐπατρίδην, εἰς ὃν εἶχε τόσας ὑποχρεώσεις, καὶ ἐπειδὴ αἱ ὑποθέσεις αὐτοῦ τὸν ἀνεκάλυον εἰς τὴν Εὐρώπην, ἤθελε μεγάλως χαρῆ ἂν εἶχε κατὰ τὴν περαιτέρω ὁδοπορίαν τὴν εὐχάριστον συνοδείαν του.

Ὁ κ. Φόγ ἀπήντησεν, ὅτι δι' αὐτὸν θὰ ἦτο τοῦτο τιμὴ, καὶ ὁ Φίξ—ἐπιθυμῶν νὰ τὸν ἔχη πάντοτε ὑπὸ τὰ βλέμματά του—ἐζήτησε πρὸ αὐτοῦ τὴν ἀδειαν νὰ διατρέξῃ μαζύ του τὴν περιέρχον ἐκείνην πόλιν τοῦ Ἁγίου Φραγκίσκου, ὅπου καὶ τῷ ἐπετράπη.

Ὅτω δὲ ἡ κ. Ἄουδά, ὁ Φιλίας Φόγ καὶ ὁ Φίξ ἤρξαντο περιερχόμενοι τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, καὶ εὐρέθησαν μετ' ὀλίγον εἰς τὴν Μογγόμερ-Στρήτ, ὅπου ἡ συρροὴ τοῦ πλήθους ἦτο μεγίστη. Λαὸς ἀπειρος συνωθεῖτο ἐπὶ τῶν πεζοδρομίων, ἐν μέσῳ τῆς λεωφόρου, ἐπὶ τῆς τροχιάς αὐτῆς τῶν ἵπποσιδηροδρόμων, καὶ τοὶ ἀδιακόπως διήλθον ἀμάξια καὶ λεωφορεῖα, ἐπὶ τῆς φλιάς αὐτῆς τῶν ἐργαστηρίων, εἰς τὰ παράθυρα τῶν οἰκιῶν, καὶ ἐπ' αὐτῶν ἔτι τῶν ὄψεων. Ἀνθρώποι ἀγγελοφόροι περιήρχοντο διὰ τῶν ὁμίλων, σημαῖαι καὶ ἐπισείοντες ἐκυμάτιζον πανταχοῦ, καὶ κραυγαὶ ἀντήχουν πανταχόθεν:

— Ζήτω ὁ Κάμερφηλδ!

— Ζήτω ὁ Μανδιβόου!

Ἦτο ὁμήγουρις πολιτικῆ.

Τοῦτο τοῦλάχιστον ἐσκέφη ὁ Φίξ, ὅστις καὶ ἀνεκτίμως τὴν ἰδέαν του εἰς τὸν κ. Φόγ, προσθέτων:

— Θὰ κάμωμεν ἴσως καλὰ, κύριε, νὰ μὴ ἀναμιχθῶμεν εἰς αὐτὸ τὸ πλῆθος. Κινδυνεύει τις νὰ ζυλοκοπηθῇ χωρὶς λόγον.

— Πραγματικῶς, ἀπήντησεν ὁ κ. Φόγ. Καὶ οἱ γρόνθοι, ὅσον πολιτικοὶ καὶ ἂν ἦνε, εἶνε γρόνθοι πάντοτε.

Ὁ Φίξ ἐνόμισεν, ὅτι καθῆκον εἶχε νὰ μειδιάσῃ πρὸς τὴν παρατήρησιν ταύτην· ἵνα βλέπωσι δὲ ἀνενόχλητοι, ὁ κ. Φόγ, ἡ κ. Ἄουδά καὶ αὐτὸς κατέλαβον θέσιν ἐπὶ τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος κλίμακός τινος, ἧτις ἔφερον εἰς δῶμα κείμενον ὑπεράνω τῆς Μογγόμερ-Στρήτ. Ἀπέναντι δ' αὐτῶν καὶ ἐπὶ τοῦ ἄλλου μέρους τῆς ὁδοῦ, μετὰ τῆς ἀποθήκης ἀνθρακοπέλου καὶ τοῦ καταστήματος ἐμπορίου πετρελαίου, ἠνοίγετο εὐρὺ γραφεῖον ὑπαιθρον, εἰς ὃ ἐφαίνοντο συμβάλλοντα τὰ διάφορα βέμματα τοῦ πλήθους.

Πρὸς τί καὶ διατί ἡ κίνησις ἐκείνη τοῦ λαοῦ; Ὁ Φιλίας Φόγ τὸ ἠγνόει ἐντελῶς. Προέκειτο ἄρα γε περὶ ἐκλογῆς ἀνωτέρου τινὸς πολιτικοῦ ἢ στρατιωτικοῦ λειτουργοῦ, διοικητοῦ ἐπαρχίας ἢ βουλευτοῦ; Ἡ ζῶντὰ τύρβη ἧτις συνετάρασσε τὴν πόλιν ἐδικαίου τοιαύτην ὑπόθεσιν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην τὸ πλῆθος συνεκινήθη ἐκτάκτως, καὶ πᾶσαι αἱ χεῖρες ἀνυψώθησαν· τινες ἐξ αὐτῶν, εἰς γρόνθους συνεσφιγμέναι, ἐφαίνοντο ἀναδοκαταβαίνουσαι ἐν μέσῳ κραυγῶν, τοῦτο δὲ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἦτο ζῶντὰς τις τρόπος ψηφοφορίας. Ὁ ὄχλος διεσείετο ὡς κύμα, αἱ σημαῖαι συνεταράσσοντο, ἠφανίζοντο πρὸς στιγμὴν καὶ ἀνεφαίνοντο πάλιν, μεταβεβλημένοι εἰς ῥάκη. Οἱ κυματισμοὶ δὲ τοῦ πλήθους ἐφθάνον μέχρι τῆς κλίμακας, καὶ αἱ κεφαλαὶ ἠνωρθύοντο ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειάν του, ὡς θάλασσα συγκυκλωμένη ἀφρῶν ὑπὸ ἀνεμοστρόβιλου. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μελανῶν πῖλων ἤλαττο τοῦ ἐπιστήτως, καὶ τῶν πλείστων ἐξ αὐτῶν ἐφαίνετο ἤδη ἐκτετῶθεν τὸ ὄψος.

— Εἶνε βεβαίως πολιτικὴ συνάθροισις, παρετήρησεν ὁ Φίξ καὶ τὸ ζήτημα περὶ τοῦ ὁποίου πρόκειται πρέπει νὰ ἦνε πολὺ σπουδαῖον. Τίποτε παράδοξον νὰ πρόκειται πάλιν περὶ τῆς Ἀλαβάμας, μολονότι τὸ ζήτημα ἐλύθη πλέον.

— Ἰσως, ἀπήντησεν ἀπλῶς ὁ κ. Φόγ.

— Ὡπως δὴποτε, ἐπανελάθεν ὁ Φίξ, δύο συναγωνιστὰι ὑπάρχουσιν, ὁ ἐντιμος Κάμερφηλδ καὶ ὁ ἐντιμος Μανδιβού.

Ἡ κ. Ἀουδά, στήριζομένη ἐπὶ τοῦ βραχίονος τοῦ Φιλέα Φόγ, ἐθεώρει μετ' ἐκπλήξεως τὴν ταραχώδη ἐκείνην σκηνήν, καὶ ὁ Φίξ ἠτοιμάζετο νὰ ἐρωτήσῃ ἕνα τῶν γειτόνων του τὸν λόγον τῆς δημοτικῆς ἐκείνης ἐξάψεως, ὅτε κίνησις τις ζωηροτέρα συνετάραξε τὰ πλήθη. Αἱ ζητωκραυγαὶ καὶ αἱ ὕβρεις ἐδιπλασιάσθησαν, τὰ δὲ δόρατα τῶν σημαίων μετεβλήθησαν εἰς ὄπλα ἐπιθετικά. Πᾶσα χεὶρ μετεβλήθη εἰς γρόνθον, ἀπὸ τῶν ἀμαξῶν καὶ τῶν λεωφορείων ἀντηλλάσσοντο ῥάγδην τὰ γρονθοκοπήματα, καὶ πᾶν τὸ προστυγγάνον μετεβάλλετο εἰς βλήμα. Ὑποδήματα καὶ σανδάλια διέγραφον ἐν τῷ κενῷ καμπύλας ἐκτεταμένας, ἠκούσθησαν δὲ καὶ τινὰ πολύκροτα ἀναμειγνύοντα τὰς ἐθνικὰς τῶν ἐκπυροσοκροτήσεις μετὰ τῶν ὠρυγῶν τοῦ ὄχλου.

Τὸ πλῆθος προσήγγισεν εἰς τὴν κλίμακα καὶ ἀνέβη τὰς πρώτας τῆς βαθμίδας. Ἡ μία τῶν μερίδων προδήλως ἀπεκρούετο, ἀλλ' οἱ ἀπλοῖ θεαταὶ δὲν ἠδύνατο νὰ διακρίνωσιν, ἂν ὁ Μανδιβού ἔμενε νικητὴς ἢ ὁ Κάμερφηλδ.

— Νομίζω φρόνιμον ν' ἀποσυρθῶμεν, εἶπεν ὁ Φίξ, ὅστις εἶχε μέγιστον συμφέρον νὰ μὴ πάθῃ τι ὁ ἀνθρωπὸς του, μὴδὲ νὰ περιπλακῇ εἰς δυσάρεστον ὑπόθεσιν. Ἄν πρόκειται περὶ τῆς Ἀγγλίας, καὶ μᾶς ἀναγνωρίσωσι, θὰ διατρέξωμεν κίνδυνον!

— Ἀγγλος πολίτης... ἀπήντησεν ὁ Φιλέας Φόγ.

Δὲν ἐπρόφρασεν ὅμως νὰ περᾶν τὴν φράσιν του. Ὅπισθεν αὐτοῦ, ἀπὸ τοῦ δώματος, ὅπερ προηγεῖτο τῆς ἀναβάθρας, ἠκούσθησαν κραυγαὶ φοβεραὶ. «Ζήτω, Ζήτω ὁ Μανδιβού», ἔκραζον πάντες ἦσαν δὲ στίφη ἐκλογέων, ὁμώντων εἰς νέαν προσβολήν, καὶ ἐπιπιπτόντων ἐκ τοῦ πλαγίου κατὰ τῶν ὁπαδῶν τοῦ Κάμερφηλδ.

Ὁ κ. Φόγ, ἢ κ. Ἀουδά καὶ ὁ Φίξ εὐρέθησαν οὕτω μετὰ δύο πυρῶν, δὲν εἶχον δὲ πλέον τὸν καιρὸν νὰ ἐκφύγωσιν. Ὁ χειμαρρῶς ἐκείνος τῶν ἀνθρώπων, ὀπλισμένων διὰ ῥάβδων μολυβδοφόρων καὶ ῥοπαλίων, ἦτο ἀκατάσχετος, ὁ δὲ Φιλέας Φόγ καὶ ὁ Φίξ, ἀγωνιζόμενοι νὰ προφυλάξωσι τὴν νεαρὰν γυναῖκα, κατεπατήθησαν οἰκτρῶς. Ὁ κ. Φόγ, ἀπαθὴς ὡς πάντοτε, ἠθέλησε νὰ ὑπερασπισθῇ διὰ τῶν φυσικῶν ἐκείνων ὄπλων, ἅτινα ἔχει πᾶς Ἀγγλος εἰς τὰς ἄκρας τῶν χειρῶν του, ἀλλ' εἰς μάτην. Γίγας τις, δαυκοχρουν ἔχων τὸ ὑπογένειον, πορφυρᾶς τὰς

παρειὰς καὶ τοὺς ὤμους εὐρεῖς, φαινόμενος δὲ ἡγέτης τοῦ ὄχλου, ἤγειρε τὸν φοβερόν του γρόνθον κατὰ τοῦ Φόγ, καὶ θὰ ἐπέφερε βεβαίως σπουδαίαν εἰς τὸν εὐπατρίδην βλάβην, ἂν ὁ Φίξ ἐξ ἀφοσιώσεως δὲν ἐδέχετο ἀντ' ἐκείνου τὸ κτύπημα. Ὁ μετᾶξινος ὑψηλὸς πῖλος τοῦ ἀστυνομικοῦ ὑπαλλήλου, βαρὺ ὑποστάς τραῦμα, μετεβλήθη πάραυτα εἰς ἀπλοῦν σκοῦφον.

— Γίγακῃ! εἶπεν ὁ κ. Φόγ, ἀτενίζων ἐπὶ τὸν ἀντίπαλόν του βλέμμα βαθυτάτης περιφρονήσεως.

— Ἀγγλε! ἀπήντησεν ὁ ἄλλος.

— Ὁ! ἀνταμωθῶμεν!

— Ὅταν θέλετε.

— Τὸ ὄνομά σας;

— Φιλέας Φόγ. Καὶ τὸ ἰδικόν σας;

— Συνταγματάρχης Στάμπ Πρόκτορ.

Μετὰ τοῦτο ἡ πλημμύρα παρήλθεν, ὁ δὲ Φίξ, ἀνατραπεῖς, ἠγέρθη πάλιν, κατεσχισμένα μὲν ἔχων τὰ ἐνδύματα, ἀλλὰ χωρὶς τινος σπουδαίου μῶλωπος. Ὁ ὁδοιπορικὸς του ἐπενδύτης εἶχε διαχωρισθῇ εἰς δύο ἄνισα μέρη, καὶ ἡ περισκελὶς αὐτοῦ ὁμοιάζε πρὸς τὰς ἀναξυρίδας ἐκείνας, ἃς Ἴνδοί τινες—κατὰ παράδοξον συρμόν—δὲν φοροῦσι πρὶν ἢ ἀφαιρέσωσι τὰ ὀπίσθιά των. Ἀλλ' ὅπως δὴποτε ἡ κ. Ἀουδά δὲν εἶχε προσβληθῇ, καὶ ὁ Φίξ μόνος εἶχε φιλοδωρηθῇ δι' ἐνὸς γρονθοκοπήματος.

— Εὐχαριστῶ, εἶπεν ὁ κ. Φόγ εἰς τὸν ἀστυνομικὸν πράκτορα, ἅμα ὡς ἐξῆλθον τοῦ πλήθους.

— Τίποτε! ἀπήντησεν ὁ Φίξ. Ἐλάτε ὅμως τώρα!

— Ποῦ;

— Εἰς κἀνὲν ἐμπορικὸν ἐτοιμῶν φορεμάτων.

Καὶ πράγματι ἦτο ἀναγκαῖα ἡ ἐπίσκεψις αὐτῆ, διότι τὰ ἐνδύματα τοῦ Φιλέα Φόγ καὶ τοῦ Φίξ ἦσαν κατεσχισμένα, ὡσεὶ ἀμφοτέρω εἶχον διαπληκτισθῇ χάριν τῶν ἐντίμων κυρίων Κάμερφηλδ καὶ Μανδιβού.

Μετὰ μίαν ὥραν, φέροντες νέα ἐνδύματα καὶ νέους πῖλους, ἐπανῆλθον εἰς τὸ Διεθνὲς Ἐσνοδοχεῖον, ὅπου ὁ Πονηρὶδης ἀνέμενε τὸν κύριόν του ὀπλισμένον δι' ἡμισείας δωδεκάδος ἐξαβόλων πολυκρότων, κεντροφλεγῶν καὶ φερόντων μάχαιραν.

Ἰδὼν οὗτος τὸν Φίξ συνοδεύοντα τὸν κ. Φόγ, ἐσκυθρόπασεν· ἀλλ' ἠθρίασε πάλιν μετὰ μικρόν, ἀφοῦ ἡ κ. Ἀουδά συντόμως διηγήθη τὰ διατρέξαντα, πεισθεὶς πλέον, ὅτι ὁ Φίξ δὲν ἦτο ἐχθρὸς ἀλλὰ σύμμαχος, καὶ ἐτήρει τὴν ὑπόσχεσίν του.

Μετὰ τὸ πέρασ τοῦ γεύματος προσεκλήθη ἅμαξα, ὅπως μεταφέρῃ τοὺς ὁδοιπόρους καὶ τὰ σκεῦῃ των εἰς τὸν σιδηροδρομικὸν σταθμόν. Πρὶν ἢ δ' ἐπιβῇ τῆς ἀμαξῆς ὁ κ. Φόγ, ἠρώτησε τὸν Φίξ:

— Δὲν εἶδατε πλέον ἐκεῖνον τὸν συνταγματάρχην Πρόκτορ;

— Ὅχι, ἀπήντησεν ὁ Φίξ.

— Ὁ! ἐπανεῖλω εἰς τὴν Ἀμερικὴν διὰ νὰ τὸν εὕρω, εἶπε ψυχρῶς ὁ κ. Φιλέας. Δὲν εἶνε πρέπον ν' ἀνεχθῇ ἄγγλος τοιαύτην συμπεριφορὰν.

Ὁ ἀστυνομικὸς ὑπάλληλος ἐμειδίασε σιωπῶν. Ἄλλ', ὡς βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ὁ κ. Φόγ ἦτο ἐκ τῶν ἄγγλων ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἀνέχονται μὲν τὴν μονομαχίαν ἐπὶ τῆς πατρίδος των, μονομαχοῦσιν ὅμως ἐπὶ τῆς ξένης γῆς, ὡσάκις πρόκειται νὰ ὑπερασπισθῶσι τὴν τιμὴν των.

Τὴν ἕκτην ὥραν παρὰ τέταρτον οἱ ὁδοιπόροι ἀφίχθησαν εἰς τὸν σταθμόν, καὶ εὗρον τὴν ἀμαξοστοιχίαν ἐτοιμὴν εἰς ἀναχώρησιν.

Καθ' ἣν στιγμὴν ὁ κ. Φόγ ἐπέβαινε τῆς ἀμαξῆς, ἰδὼν ὑπάλληλόν τινα τοῦ σιδηροδρόμου, καὶ πλησιάσας αὐτόν,

— Φίλε μου, τῷ εἶπεν, ἔγειναν νομίζω κάτι ταραχαὶ σήμερον εἰς ἅγιον Φραγκίσκον;

— Ἦτο συνάθροισις πολιτικὴ, κύριε, ἀπήντησεν ὁ ὑπάλληλος.

— Ἄλλὰ καὶ εἰς τοὺς δρόμους μ' ἐφάνη ὅτι παρετήρησα ἔξαψιν.

— Ἐπρόκειτο νὰ γείνη ἐκλογή.

— Κἀνεὸς ἀρχιστρατήγου βέβαια; ἠρώτησεν ὁ κ. Φόγ.

— Ὅχι, κύριε· ἐνὸς εἰρηνοδίκου.

Μετὰ τὴν ἀπάντησιν ταύτην ὁ Φιλέας Φόγ ἀνέβη εἰς τὴν ἀμαξάν, καὶ ἡ ἀμαξοστοιχία ἀνεχώρησε δι' ὅλης τοῦ ἀτμοῦ τῆς δυνάμεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΣΤ'.

Ἡ ταχεῖα ἀμαξοστοιχία τοῦ Εἰρηνικοῦ σιδηροδρόμου.

«Μεταξὺ δύο Ὀκεανῶν» λέγουσιν οἱ Ἀμερικανοί, καὶ ἀληθῶς αἱ τρεῖς αὗται λέξεις εἰσὶν ἢ προσφυσστέρα ὀνομασία τῆς μεγάλης σιδηρᾶς τροχιάς, ἧτις διαπερᾶ ἀπὸ ἄκρου εἰς ἄκρον τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας τῆς Βορείου Ἀμερικῆς κατὰ τὸ μέγιστον αὐτῶν πλάτος. Πράγματι ὅμως ὁ σιδηροδρόμος τοῦ Εἰρηνικοῦ διαίρεται εἰς δύο καθαρῶς διακεκριμένα τμήματα, τὸν Κεντρικὸν Εἰρηνικόν, μεταξὺ ἁγίου Φραγκίσκου καὶ Ὀγδεν, καὶ τὸν Ἠνωμένον Εἰρηνικόν, μεταξὺ Ὀγδεν καὶ Ὁμάχης, ὅπου συμπίπτουσι πέντε εὐθεταὶ ὁδοί, δι' ὧν κοινωνεῖ ἡ Ὁμάχα μετὰ τῆς Νέας Ἰόρκης.

Οὕτω δὲ ἡ Νέα Ἰόρκη καὶ ὁ ἅγιος Φραγκίσκος ἐνοῦνται σήμερον δι' ἀδιακόπου μεταλλικῆς ταινίας, ἐχούσης μῆκος τρισχιλίων ἑπτακοσίων ὀγδοήκοντα ἑξ μιλίων. Μεταξὺ Ὁμάχης καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ ἡ ὁδὸς διέρχεται τόπους φοιτωμένους ἔτι ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν καὶ τῶν ἀγρίων θηρίων, χωρᾶν εὐρείαν, ἢν οἱ Μορμόνοι ἤρξαντο ἀποικίζοντες περὶ τὰ 1845, ὅτε ἐδιώχθησαν ἐκ τοῦ Ἰλλινοά.

Ἄλλοτε, ὑπὸ τὰς εὐνοϊκωτάτας τῶν περιστάσεων, διήνυε τις ἐντὸς ἑξ μηνῶν τὸ μεταξὺ ἁγίου Φραγκίσκου καὶ Νέας Ἰόρκης διάστημα.

Σήμερον διανύει τις αὐτὸ ἐντὸς ἑπτὰ μόνον ἡμερῶν.

Κατὰ ἔτος 1862, ἐναντίον τῆς ἀντιστάσεως τῶν νοτίων βουλευτῶν, οἵτινες ἀπήτουν μεσημβρινωτέραν γραμμὴν, ὠρίσθη ἡ τροχιά τοῦ σιδηροδρόμου μεταξὺ τοῦ τεσσαρακοστοῦ πρώτου καὶ τεσσαρακοστοῦ δευτέρου παραλλήλου, καὶ ὁ αἰδιμος πρόεδρος Λίγκολν ὠρίσεν, αὐτὸς ὁ ἴδιος, τὴν ἀφετηρίαν τῆς νέας γραμμῆς ἐν τῇ πόλει τῆς Ὁμάχης κατὰ τὸ κράτος τῆς Νεβράσκας.

Αἱ ἐργασίαι ἤρχισαν εὐθὺς καὶ ἐξηκολούθησαν μεθ' ὅλης ἐκείνης τῆς Ἀμερικανικῆς δραστηριότητος, ἧτις οὔτε χαρτογραφικὴ εἶνε οὔτε γραφειοκρατικὴ. Ἡ δὲ ταχύτης τῆς ἐκτελέσεως κατ' οὐδὲν ἔμελλε νὰ βλάβῃ τὴν καλὴν κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου. Ἐπὶ τῶν πεδιάδων κατεσκευάζετο ἐν καὶ ἡμισυ μίλιον καθ' ἐκάστην, ἀτμομηχανὴ δέ, κινουμένη ἐπὶ τῶν ἐλασμάτων τῆς προτεραιᾶς ἔφερε τὰ ἐλάσματα τῆς ἐπαύριον, καὶ διέτρεχεν αὐτὰ καθ' ὅσον ἐτοποθετοῦντο.

Ὁ σιδηροδρόμος τοῦ Βίρηνικοῦ διακλαδοῦται πολλαχοῦ καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν, πρὸς τὰ κράτη τῆς Ἰόδας, τοῦ Κανσᾶς, τοῦ Κολοράδου καὶ τοῦ Ὀρεγῶνος. Καταλείπων τὴν Ὁμάχην παρατρέχει τὴν ἀριστερὰν ὄχθην τοῦ Πλάττη μέχρι τῶν ἐκβολῶν τῆς βορείας του διακλαδώσεως, ἀκολουθεῖ μετὰ τοῦτο τὴν πρὸς νότον διακλάδωσιν, διέρχεται τὰς χώρας τοῦ Λα-ραμὴ καὶ τὰ ὄρη τοῦ Βαχσάτς, περικάμπει τὴν ἀλμυρὰν λίμνην, φθάνει εἰς τὴν ὁμώνυμον πόλιν πρωτεύουσαν τῶν Μορμόνων, εἰσχωρεῖ εἰς τὴν κοιλάδα τῆς Τουίλας, παρατρέχει τὴν ἀμερικανικὴν ἔρημον, τὰ ὄρη τοῦ Σεδάρ καὶ τοῦ Οὐμβόλδου, τὸν ποταμὸν Οὐμβόλδον, τὴν Σιέρραν Νεβάδαν, καὶ καταβαίνει πάλιν διὰ τοῦ Σακραμέντου πρὸς τὸν Εἰρηνικόν, χωρὶς ἡ ὁδὸς αὕτη νὰ ὑπερβῇ τὴν κλίσιν ἑκατὸν δώδεκα ποδῶν κατὰ χιλίους, κ' ἐπ' αὐτῶν ἔτι τῶν βραχυδῶν ὀρέων.

Τοιαύτη ἦτο ἡ μακρὰ ἐκείνη ἀρτηρία, ἢν αἱ ἀμαξοστοιχίαι διέτρεχον ἐντὸς ἑπτὰ ἡμερῶν, καὶ δι' ἧς ἔμελλεν.—ὡς ἠλίχιζε τοῦλάχιστον—ὁ ἀξιοτίμος κύριος Φιλέας Φόγ νὰ προφθάσῃ ἐν Νέα Ἰόρκη τὸ κατὰ τὴν 11 τοῦ μηνὸς ἀναχωροῦν εἰς Λιβερπούλην ἀτμόπλοιον.

Ἡ ἅμαξα, ἢν κατεῖχεν ὁ Φιλέας Φόγ, ἦν εἰδος μακροῦ λεωφορείου, φερομένου ἐπὶ δύο τετρατρόχων πηγμάτων, ὧν ἡ εὐκίνησις ἐπιτρέπει εἰς τὰς ἀμαξοστοιχίας νὰ διαβαίνωσιν ἐπὶ καμπύλων μικρᾶς ἀκτίνας. Ἐνδον αὐτῆς οὐδὲν ὑπῆρχε διαχωρισμὰ, δύο δὲ μόναι σειραὶ καθισμάτων ἦσαν ἐκατέρωθεν τεταγμέναι, καθέτως πρὸς τὸν ἄξονα, καὶ μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχε διάδρομος φέρων εἰς τὰ κομμωτήρια καὶ λοιπὰ ἀναγκαῖα, ἅτινα περιέχει ἐκάστη ἅμαξα. Καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς ἀμαξοστοιχίας αἱ ἅμαξαι συνενκοινωνοῦν πρὸς ἀλλήλας διὰ διαβαθρῶν, καὶ αἱ ἐπιβάται ἠδύνατο νὰ κυκλοφορῶσιν ἀπ' ἄκρου

εις άκρον του ζεύγματος, άπερ πλύν τών άλλων, έφερον αίθούσας, δώματα, έστιατόρια και καφε-νεϊα. Θέατρα μόνον έλειπον, άλλ'ή έλλειψις αύτη θ' αναπληρωθή βεβαίως μίαν ήμέραν.

Διά τών διαβαθμών έκυκλοφόρουσιν άδιακόπως βιβλιόποροι και έφημεριδοπώλαι, και μετ' αυτών έμποροι ποτών, τροφίμων και σιγάρων, μη στερούμενοι άγοραστών.

Οί όδοιπόροι είχον άναχωρήσει από του σταθμού του Όκλαντ την έκτην ώραν της έσπέρας. Ήτο ήδη νύξ, και νύξ ψυχρά και σκοτεινή, ύπ' ουρανόν πλήρη συνέφωσιν, άτινα ήπειλουν ν' αναλυθώσιν όσον ούπω εις χιόνια. Ή άμαξοστοιχία δέν έτρωςε λίαν ταχέως, και ύπολογίζομένων τών σταθμών, μόλις διήνυσεν είκοσι μίλια την ώραν· ούχ ήττον τή ήρκει ή ταχύτης αύτη, όπως διαδράμη έντός του τεταγμένου χρόνου τās Ήνωμένες Πολιτείας.

Οί έν τή άμάξη δέν ώμίλουσιν πολλά· άλλως δέ και ό ύπνος έμελλεν έντός ολίγου νά καταλάβη τους όδοιπόρους. Ό Πονηρίδης έκάθητο πλησίον του άστυνομικού πράκτορος· άλλά δέν ώμίλει πρός αυτόν, διότι μετά τά τελευταία γεγονότα αί σχέσεις των ήσαν ίκανώς ψυχραί. Ούδεμία πλέον συμπάθεια ούδέ οικειότης ύπήρχε μεταξύ αυτών, καιτοι δέ ό Φιζ δέν είχε μεταβάλλει τους πρός τόν Πονηρίδην τρόπους του, ούτος τούναντίον έμενε λίαν έπιφυλακτικός, και ήτο έτοιμος νά πνίξη τόν παλαιόν του φίλον, άμα τή έλαχίστη κατ' αυτού ύπονοία.

Μετά μίαν ώραν από της άναχωρήσεως της άμαξοστοιχίας ήρχισε πίπτουσα χιών, άλλά λεπτή ευτυχώς και μη δυναμένη ν' άνακόψη την πορείαν του ζεύγματος. Διά τών ύέλων ούδέν πλέον άλλο έφαινετο ή εύρεία λευκή σινδών, έφ' ής παρήρχετο άναπτύσσων τās έλικάς του ό ύπότερος της μηχανής άτμός.

Τήν ογδόην ώραν θαλαμηπόλος τις εισήλθεν εις την άμαξαν, και άνήγγειλεν εις τους επιβάτας ότι είχε σημάνει ή ώρα της κατακλίσεως.

Ή άμαξα εκείνη ήτο κλινάμαξα (sleeping-car), και έντός ολίγων λεπτών μετεποιήθη εις κοιτώνα. Τά έρείσματα τών έδρών άνεκλίθησαν, κοιτίδες δέ έπιμελώς συνεπτυγμέναι άνεπτύχθησαν δι' εύφυστάτου μηχανισμού, και έντός ολίγων στιγμών παρεσκευάθησαν αυτοσχέδιοι κοιτωνίσκοι· ούτω δέ έκαστος επιβάτης είχε μετά μικρόν κλίνην ιδίαν και άνετον, ήν πυκνά παραπετάσματα προσέφυλασσον κατά παντός άδιακρίτου βλέμματος. Αί σινδόνες ήσαν λευκαί, τά προσκεφάλαια μαλακά, και τό μόνον όπερ άπέμενεν εις τους όδοιπόρους ήτο νά κατακλιθώσιν και νά ύπνώσωσιν, ένθ' ή άμαξοστοιχία διεπέρα όλοταχώς τά κράτη της Καλιφορνίας· ούτο δ' έπρόξεν έκαστος, ώσει εύρίσκετο έντός άνέτου κοιτωνίσκου άτμοκινήτου.

Κατά την μεταξύ άγίου Φραγκίσκου και Σα-

κραμένου έκτεινομένην χώραν τό έδαφος ολίγως έχει τās ποικιλίας. Τό μέρος εκείνο του σιδηροδρόμου, καλούμενον Κεντρική εϊρηνική όδός, λαβόν άφειτηρίαν τό Σακραμέντον, προύχώρησε πρός ανατολάς, εις άπάντησιν του από της Όμάχης άναχωρούστος. Μεταξύ δέ άγίου Φραγκίσκου και της πρωτεύουσής της Καλιφορνίας εξεστίνετο ή γραμμή κατ' εύθειαν πρός τό βορειοανατολικόν του όρίζοντος, παρατρέχουσα τόν Άμερικανικόν ποταμόν, όστις εκβάλλει εις τόν κόλπον του άγίου Παύλου. Τά μεταξύ τών δύο τούτων σπουδαίων πόλεων έκαστον είκοσι μίλια διηνύθησαν έντός εξ ώρών, και οι επιβάται, κοιμώμενοι έτι τόν πρώτον των ύπνων, διέβησαν περί τό μεσονύκτιον διά του Σακραμένου, χωρίς νά ιδώσι το της σημαντικής εκείνης πόλεως, έν ή έδρεύει τό νομηθετικόν σώμα της Καλιφορνίας, ούτε τās ώραιάς της προκυμαίας ούτε τās εύρείας της όδούς, ούτε τά λαμπρά της μέγαρα, ούτε τās πλατείας της, ούτε τους ναούς της.

Έξελθούσα του Σακραμένου ή άμαξοστοιχία, και παρελθούσα τους σταθμούς της Ένώσεως, του Ρόκλιν, του Όβουρν και του Κόλφαξ, εισέδυσεν εις τά όρη της Σιέρρας-Νεβάδας, και περί την έβδομην πρωϊνήν ώραν διέβη τόν σταθμόν του Σίσκου. Μετά μίαν ώραν ό κοιτών είχε πάλιν μεταβληθί εις συνήθη άμαξαν, και οι επιβάται ήδύναντο νά διακρίνωσιν δια τών ύέλων τās γραφικάς λεπτομερείας της όρεινής εκείνης χώρας. Ή τροχιά του σιδηροδρόμου παρηκολούθει τās ιδιοτροπίας της Σιέρρας, ότε μόν έρπουσα παρά τήν κλιτήν των όρέων, ότε δέ κρεμώμενη ύπερ τήν άβυσσον, αποφεύγουσα τās αποτόμους γωνίας δια τολμηρών καμπών, και εισορμώσα εις στενάς φάραγγας, αίτινες έφαιναντο άδιεξόδοι. Ή άτμομηχανή, άκτινοβόλος ως κεμπλιωθήκη, φέρουσα δέ τόν μέγαν αυτης ερυθροφεγγή φανόν, τόν διαόργυρον κώδωνα της και τό μέγα της έμβολον, άνεμίγνυε τους συρτημούς αυτης και βρυχηθμούς πρός τους τών χειμαρρών και καταρράκτων, περιελίσσουσα τόν καπνόν της περί τους μαύρους τών έλατών κλώνας.

Ούδεμία σχεδόν γέφυρα ούδέ σύριγγ καθ' έλην την όδόν. Ό σιδηροδρομος περιέκαμπτε τās πλευράς των όρέων, μη έπιζητών τόν δια της εύθείας συντομώτερον δρόμον, μηδε βιάζων τήν φύσιν.

Περί την εννάτην ώραν ή άμαξοστοιχία εισήρχετο δια της κοιλάδος του Κάρσον εις τό κράτος της Νεβάδας, βορειοανατολικήν πάντοτε διατηρούσα την διεύθυνσιν. Τήν μεσημβρίαν δέ κατέλειπε τό Ρένον, όπου έμειναν είκοσι λεπτά οι όδοιπόροι, όπως προγευματίσωσιν.

Από του σημείου εκείνου ό σιδηροδρομος, παρατρέχων τόν ποταμόν Ουμβόλδου, έστράπη επί τινα μίλια πρός βορράν, παρακολουθών τό βέυμα, είτα εκάμψε πάλιν πρός ανατολάς, κ' έ-

ξηκολούθησε τρέχων παρά τόν ποταμόν μέχρι του ζυγού του Ουμβόλδου, όθεν ό ποταμός πηγάζει, κατά τά ανατολικά σχεδόν άκρα του κράτους της Νεβάδας.

Αφού έγευματίσαν ό κ. Φόγ, ή κ. Άουδα και οι συνοδοιπόροι των, κατέλαθον πάλιν τās έν τή άμάξη θέσεις των, άνέτως δέ καθήμενοι, έθεώρουν τό ποικίλον θέαμα, όπερ παρήλασσε πρό των όφθαλμών των : λειμώνας εύρεις, όρη καταγραφόμενα εις τ' άκρα του όρίζοντος, και ποταμούς κυλίοντας τ' άφρώδη των ύδατα. Ένίοτε δέ στίφος μέγα βονάσων, συσπειρούμενον μακρόθεν, έπεφαινετο ως κινούμενον πρόχωμα. Αί άπειροι τών άναμνησκόμενων τούτων άγέλαι άπιτάσσουσι πολλάκις άνυπέβλητον πρόσκομμα εις την διάβασιν των άμαξοστοιχιών, μυριάδες δέ όλαι των ζώων τούτων έθεάθησαν ένιοτε παρελθόνουσαι επί ώρας πολλάς και κατά πυκνούς στοίχους επί της τροχιάς. Ή άτμομηχανή ήναγκάσθη τότε νά σταματήσει, άναμένουσα νά κενωθεί ή όδός.

Τούτο συνέβη και κατά την περίστασιν ταύτην. Τήν πρώτην ώραν της πρωίας άγέλη εκδέκα μέχρι δώδεκα χιλιάδων ζώων έφραζε τόν σιδηροδρομον, ή δέ μηχανή, άφου έμετρίασε την ταχύτητά της, προσεπάθησε νά εισελάσθ δια του έμβόλου της εις τό άπειρον εκείνο και πυκνόν στίφος, άλλ' ήναγκάσθη νά σταθί ένώπιον του άδιαχωρήτου όγκου.

Έβλεπέ τις τά ζώα εκείνα, άτινα καλοϋσιν άπροσφόρος βουβάλους (buffalos) οι άμερικανοί, παρελθόνουσα δι' άταράχου βήματος, και φοβερώς ένιοτε μυκώμενα. Τό μέγεθος των ήτο άνώτερον του των ευρωπαϊκών ταύρων, οι πόδες των και ή ούρά βραχείς, ή βράχις εξέχουσα εις ύβον μυώδη, τά κέρατα αποκλίνοντα κατά την βάσιν, ή κεφαλή των δέ ό τράχηλος και οι όμοι κεκαλυμμένοι ύπό μακρότριχος χαιτης. Ματαία θά ήτο πάσα σκέψις περί άναστολής της πορείας των εκείνης. Όσάκις οι βόνασοι τραπώσιν όδόν τινα, ούδέν δύναται νά παρατρέψη ή μεταβάλη τόν δρόμον των. Άποτελοϋσι χειμαρρόν ζώντα, ήν ούδεις άνακόπτει φραγγός.

Οί επιβάται, καταλαθόντες τās διαβάθρας, έθεώρουν τό περιεργον εκείνο θέαμα. Ό δέ μάλλον βιαζόμενος Φόγ είχε μείνει εις την θέσιν του, άναμένουσιν φιλοσοφικώς, πότε ήθελον εύδοκήσει οι βόνασοι νά τω άφήσωσι την όδόν έλευθέραν. Ό Πονηρίδης ήτο έξω φρενών επί τή βραδυτητι, ήν προϋξένει ή συσσωμάτωσις εκείνη των ζώων, και μεγάλην είχε διάθεσιν νά εκκενώσθ κατ' αυτών όλων του τών πολυκρότων την προμήθειαν.

— Τί τόπος! άνεκραζε. Νά έρχωνται τά βώδια νά σταματοϋν τās άμαξοστοιχίας, και νά περνοϋν με όλην των την ήσυχίαν, ως νά μήν ήτον τίποτε. Ήθελα, μα τόν Θεόν, νά ήξουρα, άν ό κ. Φόγ πρσιείδε και αυτό τό εμπόδιον εις

τό πρόγραμμά του. Και αυτός ό μηχανικός, που δέν τολμά νά τους δώσθ μίαν με την μηχανήν του!

Ό μηχανικός δέν άπεπειράθη νά ανατρέψη τό εμπόδιον, και καλώς έπραξε. Θα συνέτριβε βεβαίως τους πρώτους βονάσους, ούς ήθελε διαπεράσει τό έμβολον της μηχανής· άλλ' όσον ίσχυρά και άν ήτο αύτη, ήθελε ταχέως σταματήσει, ή δέ άμαξοστοιχία ήθελεν άναποφεύκτως εκτροχιασθί και εύρεθί εις δυσάρεστον θέσιν. Τό καλλίτερον έπομένως ήτο νά περιμεινι, έπιφυλασσόμενος ν' άνακτήσθ βραδυτέρον τόν άπολεσθέντα χρόνον δι' έπιταχύνσεως της πορείας του ζεύγματος.

Ή παρέλασις των βονάσων διήρκεσε τρεις όλας ώρας, και μόλις την έσπέραν κατέστη ή όδός έλευθερά, ότε ή ούρά της άγέλης διήρχετο την τροχίαν του σιδηροδρόμου, ένθ' ή κεφαλή της έχωνέυετο εις τά προς μεσημβρίαν σκοτή του όρίζοντος.

Ούτω δέ την ογδόην ώραν ή άμαξοστοιχία διέβη τους αυγένας των όρέων του Ουμβόλδου, και την εννάτην και ήμίσειαν εισεχώρησεν εις την χώραν του Ουτά, την της μεγάλης Άλμυρής λίμνης, ήτοι τόν περιεργον τόπον των Μορμόνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΖ'.

Έν τή ό Πονηρίδης άκοίβη μάθημα μορμονικής ιστορίας, τρέχων είκοσι μίλια τήν ώραν.

Κατά την νύκτα της πέμπτης πρός την έκτην δεκεμβρίου ή άμαξοστοιχία έπρεξε νατισανατολικώς επί πεντήκοντα περίπου μίλια. Είτα δ' έστράπη κατ' ίσον διάστημα βορειοανατολικώς, και προσήγγισεν εις την μεγάλην Άλμυράν λίμνην.

Ό Πονηρίδης εξήλθε την εννάτην ώραν της πρωίας ν' άναπνεύσθ επί της διαβάθρας. Ό καιρός ήτο ψυχρός και ό ουρανός τεφρόχρους, άλλά δέν έπιπτε πλέον χιών. Ό του ήλιου δίσκος, εύρς ύπό την ομίχλην, διεφαινετο ως κολοσιαιόν χρυσόν νόμισμα, και ό Πονηρίδης κατεγίνετο νά ύπολογίσθ την άξίαν αυτού εις λίρας στεργλίνας, ότε ή εμφάνισις προσώπου παραδόξου περιέσπασεν αυτόν εκ της σπουδαίας εκείνης έργασίας.

Τό πρόσωπον τούτο, όπερ είχεν επιβίη της άμαξοστοιχίας κατά τόν σταθμόν του Έλκου, ήν άνθρωπος ύψηλός και μελάγχρους, μαύρον έχων τόν μύστακα και μαύρα τά περιπόδια, φέρων δέ πύλον μελανόν, ύπενδύτην μελανόν και μελανήν περισκελίδα, λευκόν δέ περιλαίμιον και χειρίδας εκ δέρματος κυνός. Βλέπων τις αυτόν θά τόν ύπελάμβανεν ιερέα. Διήρχετο δέ από άκρου εις άκρον την άμαξοστοιχίαν, και επί της θύρας έκάστης άμάξης εκόλλα δια σημαντρίδων σημειώσιν τινα χειρόγραπον.

Ό Πονηρίδης έπλησίασε, και άνέγνω επί τι-

νος τῶν σημειώσεων ἐκείνων, ὅτι ὁ πρεσβύτερος Γουλλιέλμος Χίτζ, ἀπόστολος μορμόνος, εὐρισκόμενος ἐν τῇ ὑπ' ἀριθ. 48 ἀμαξοστοιχίᾳ, ἐμελλε νὰ λαλήσῃ ἐν τῇ 117ῃ ἀμάξῃ, ἀπὸ τῆς ἐνδεκάτης ὥρας μέχρι τῆς μεσημβρίας, περὶ μορμονισμοῦ, καὶ προσεκάλει εἰς ἀκρόασίν του πάντας τοὺς κυρίους, ὅσοι ἐπεθύμουν νὰ φωτισθῶσι περὶ τῶν μυστηρίων τῆς θρησκείας τῶν Νέων Ἀγίων.

— Θὰ ὑπάγω χωρὶς ἄλλο, διενεώθη ὁ Πονηρίδης, ὅστις οὐδὲν ἄλλο ἐγνώριζε περὶ μορμονισμοῦ, ἢ ὅτι βάσις αὐτοῦ ἦτο ἡ πολυγαμία.

Ἡ εἰδήσις διεδόθη ταχέως ἐν τῇ ἀμαξοστοιχίᾳ, ἥτις ἔφερον ἑκατοστάδα περίπου ἐπιβατῶν. Τριάκοντα δ' ἐξ αὐτῶν, σαγηνευθέντες ἐκ τοῦ θεληγέστου τῆς ὀμιλίας, κατεῖχον ἤδη κατὰ τὴν ἐνδεκάτην ὥραν τὰς ἐδρας τῆς ὑπ' ἀριθ. 117 ἀμάξης. Ὁ Πονηρίδης ἦτο μεταξὺ τῶν πρώτων, ἀλλ' οὔτε ὁ κύριός του οὔτε ὁ Φίξ ἐνόμισαν ἀναγκαῖον νὰ τὸν μιμηθῶσι.

Κατὰ τὴν ὠριμένην ὥραν ὁ Πρεσβύτερος Γουλλιέλμος Χίτζ ἠγγέρθη, καὶ διὰ φωνῆς ὀργίλης, ὡσεὶ ἐκ προομιῶν ἤδη εἶχε τοὺς ἀντιλέγοντας, ἀνέκραξεν:

— Ἐγὼ σὰς λέγω ὅτι ὁ Τζῶν Σμῦθ εἶνε μάρτυς, ὅτι ὁ ἀδελφός του Χυράμ εἶνε μάρτυς, καὶ ὅτι αἱ καταδιώξεις τῆς κυβερνήσεως κατὰ τῶν προφητῶν θὰ κάμουν μάρτυρα καὶ τὸν Βριμ Γιούγγ! Ποῖος τοῖμα νὰ ὑποσπρίξῃ τὸ ἐναντίον;

Οὐδεὶς ἀπετόλμησε ν' ἀντείπῃ εἰς τὸν ἱεραπόστολον, οὐτινος ἡ ἔξαψις δὲν συνεφώνει πρὸς τὴν συνήθως ἤρεμον φυσιογνωμίαν του. Ἀλλὰ τὴν ὀργὴν αὐτοῦ ἐξήγουν αἱ σκληραὶ δοκιμασίαι, ἃς ὑφίστατο τότε ὁ μορμονισμός. Διότι ἀληθῶς ἡ ἀμερικανικὴ κυβέρνησις εἶχεν ἐσχάτως μετὰ πολλοῦ κόπου κατορθώσει νὰ περιορίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνυποτάκτων ἐκείνων θρησκομανῶν. Κυριεύσασα τὴν Οὐτά, ὑπέταξεν αὐτὴν εἰς τοὺς νόμους τῆς συμπολιτείας, ἀφοῦ ἐφυλάκισε τὸν Βριμ Γιούγγ, κατηγοροῦσα αὐτὸν ἐπὶ ἀνταρσία καὶ πολυγαμίᾳ. Ἐκτοτε οἱ μαθηταὶ τοῦ προφήτου εἰργάζοντο μετὰ διπλοῦ ζήλου, καὶ μέχρις οὐ προβῶσιν εἰς ἔργα, ἀνθίσταντο διὰ τοῦ λόγου εἰς τὰς ἀξιώσεις τοῦ Συνεδρίου. Ὡς βλέπει δὲ ὁ ἀναγνώστης, ὁ Πρεσβύτερος Γουλλιέλμος Χίτζ ἤσκει προσηλυτισμὸν κ' ἐπ' αὐτοῦ ἔτι τοῦ σιδηροδρόμου.

Διηγῆθη τότε, ἐξάπτων περιπαθῶς τὸν λόγον διὰ κραυγῶν καὶ κινήματων βιαίων, τὴν ἱστορίαν τοῦ Μορμονισμοῦ ἀπὸ τῶν χρόνων τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς. Εἶπε, πῶς ἐν τῷ Ἰσραὴλ προφήτης τις μορμόνος τῆς φυλῆς Ἰωσήφ ἐδημοσίευσεν τὰ χρονικὰ τῆς νέας πίστεως, καὶ ἐκληροδόγησεν αὐτὰ εἰς τὸν υἱὸν του Μορόμ. Πῶς μετὰ πολλοὺς αἰῶνας ἐγένετο δι' αἰγυπτιακῶν γραμμάτων μετάφρασις τοῦ πολυτίμου ἐκείνου βιβλίου ὑπὸ Ἰωσήφ Σμῦθ τοῦ νεωτέρου, ἀγρομι-

στωτοῦ ἐν τῷ κράτει τοῦ Βέρμοντ, ὅστις ἀπεκαλύφθη προφήτης κατὰ τὰ 1825* καὶ πῶς τέλος ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ ἐπεφάνη αὐτῷ ἐντὸς δάσους φωτοβόλου καὶ τῷ ἐνεχείρισεν τὰ χρονικὰ τοῦ Κυρίου.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἀκροαταὶ τινες, ἐλάχιστα ἀισθανόμενοι τὸ διάφορον πρὸς τὰς ἱστορικὰς ἀποκαλύψεις τοῦ ἀποστόλου, κατέλιπον τὴν ἀμαξάν. Ἄλλ' ὁ Χίτζ ἐξηκολούθησε διηγούμενος, πῶς ὁ νεώτερος Σμῦθ, μετὰ τοῦ πατρὸς, τῶν ἀδελφῶν του καὶ τινῶν μαθητῶν, ἔδρυσεν τὴν θρησκείαν τῶν Νέων Ἀγίων, ἥτις, γενομένη δεκτὴ οὐ μόνον ἐν Ἀμερικῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ, Σκανδιναυίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, καταλέγει μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν αὐτῆς πολλοὺς τεχνίτας καὶ ἄλλους ἐλευθέρια ἀσκούντας ἐπαγγέλματα* πῶς συνεστήθη ἀποικία μορμονικὴ εἰς Ὀχάϊον* πῶς ἀνηγγέρθη ναὸς διὰ διακοσίων χιλιάδων ταλλήρων καὶ ἐκτίσθη πόλις ἐν Κοραλάνδη* πῶς ὁ Σμῦθ κατέστη τολμηρὸς τραπεζίτης, καὶ ἔλαβε παρ' ἀπλοῦ τινος μομιοδείκτου πάπυρον περιέχοντα διήγησιν γεγραμμένην διὰ χειρὸς τοῦ Ἀβραάμ καὶ ἄλλων διαστήμων αἰγυπτίων.

Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡ διήγησις ἀπέβαινε κάπως μακρά, αἱ τάξεις τῶν ἀκροατῶν ἠραιώθησαν ἔτι μᾶλλον, καὶ τὸ κοινὸν περιορίσθη εἰς εἴκοσι περίπου άτομα.

Ἄλλ' ὁ πρεσβύτερος, οὐδόλως ἀνησυχῶν περὶ τῆς λειποταξίας ἐκείνης, ἐξηκολούθησε λεπτομερῶς διηγούμενος, πῶς ὁ Τζῶν Σμῦθ ἐπτώχευσε κατὰ τὰ 1837, πῶς οἱ καταστραφέντες μέτοχοί του ἤλειψαν αὐτὸν διὰ πίσεως καὶ τὸν ἐκύλισαν ἐπὶ πτερῶν, πῶς μετὰ τινὰ ἔτη τὸν ἀνεῦρον, ἐντιμον καὶ τιμώμενον ὡς πάντοτε, εἰς τὴν Ἀνεξαρτησίαν τοῦ Μισσουρή, ἀρχηγὸν ἀκμαζούσης κοινότητος περιλαβανούσης τρισχιλίου ὀπαδοῦς, καὶ πῶς τότε, διωκόμενος ὑπὸ τοῦ μίσους τῶν ἐθνικῶν, ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ εἰς τὴν ἄκραν δυτικὴν χώραν τῆς ἀμερικανικῆς ἡπείρου.

Δέκα μόνον ἔτι ἀπέμενον ἀκροαταὶ καὶ μετὰ αὐτῶν καὶ ὁ ἀγαθὸς Πονηρίδης ἀτενῶς ἀκροαζόμενος. Ἐμαθε δὲ οὕτω, πῶς ὁ Σμῦθ μετὰ μακρὰς καταδιώξεις ἀνεφάνη ἐν Ἰλλινοῦ καὶ ἔδρυσεν κατὰ τὸ 1839 ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Μισσισιπῆ τὴν Ὀραϊάν Νώβω, ἥς ὁ πληθυσμὸς κῦξήθη εἰς εἴκοσιπέντε χιλιάδας ψυχῶν* πῶς ἐγένετο δὴμαρχός της, ὑπέρτατος αὐτῆς δικαστῆς καὶ ἀρχιστράτηγος* πῶς κατὰ τὰ 1843 παρέστη ὑποψήφιος πρόεδρος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, καὶ πῶς τέλος, ἐμπεισῶν ἐν Καρχηδόνη εἰς ἐνέδραν, ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακὰς καὶ ἐδολοφονήθη ὑπὸ σπείρας προσωποδωρῶν.

Τὴν στιγμὴν ἐκείνην ὁ Πονηρίδης ἦτο ἐντελῶς μόνος ἐν τῇ ἀμάξῃ, ὁ δὲ πρεσβύτερος, βλέπων ἀσκαρδαμυκτὴ καὶ βασκαίνων αὐτὸν διὰ τοῦ βλέμματός, τῷ ἀφηγήθη, ὅτι μετὰ δύο ἔτη ἀπὸ τῆς δολοφονίας τοῦ Σμῦθ, ὁ διάδοχός του

καὶ θεόπνευστος προφήτης Βριμ Γιούγγ, ἀναχωρήσας ἐκ Νώβω, ἐγκατέστη παρὰ τὰς ὄχθας τῆς Ἀλμυρᾶς λίμνης, καὶ ὅτι, χάρις εἰς τὰς περὶ πολυγαμίας μορμονικὰς ἀρχὰς, ἡ νεαρὰ ἀποικία ἐξετάθη καταπληκτικῶς ἐπὶ τῆς θαυμασίας ἐκείνης χώρας, ἐν μέσῳ τοῦ γονίμου ἐκείνου ἐδάφους, παρὰ τὴν ὁδὸν τῶν εἰς Καλιφορνίαν μεταναστευόντων.

— Καὶ ἰδοῦ, προσέθηκεν ὁ Γουλλιέλμος Χίτζ, ἰδοῦ διατὶ ἡ ζήλοτυπία τοῦ Συνεδρίου ἐξηγγέρθη καθ' ἡμῶν, καὶ οἱ στρατιῶται τῆς συμπολιτείας κατεπάτησαν τὰ ἐδάφη μας, καὶ ὁ ἀρχηγὸς ἡμῶν καὶ προφήτης Βριμ Γιούγγ ἐφυλακίσθη παρὰ πᾶν δίκαιον. Ποτὲ ὅμως δὲν θὰ ὑποχωρήσωμεν εἰς τὴν βίαν. Διωχθέντες ἀπὸ τὸ Βέρμοντ, ἀπὸ τὸ Ἰλλινοῦ, ἀπὸ τὸν Ὀχάϊον, ἀπὸ τὸν Μισσουρήν, ἀπὸ τὴν Οὐτάν, θὰ ἐπανεύρωμεν ἐλευθέραν τινὰ χώραν, ὅπου νὰ πῆξωμεν τὴν σκηνὴν μας. Καὶ σύ, πιστέ μου, προσέθηκεν ὁ πρεσβύτερος, ὀργίλως ἀτενίζων ἐπὶ τὸν μόνον αὐτοῦ ἀκροατὴν, δὲν θὰ πῆξῃς τὴν σκηνὴν σου ὑπὸ τὴν σκιάν τῆς σημαίας μας;

— Ὅχι, ἀπήντησε γενναίως ὁ Πονηρίδης, καὶ ἐγράπη εἰς φυγὴν, ἀρεῖς τὸν δαιμονιῶντα νὰ λαλή ἐν ἐρήμῳ.

Διαρκούσης ὅμως τῆς ὀμιλίας ἐκείνης, ἡ ἀμαξοστοιχία εἶχε ταχέως προχωρήσει, καὶ περὶ τὴν δωδεκάτην καὶ ἡμίσειαν ἔφθασεν εἰς τὸ βορειοδυτικὸν ἄκρον τῆς μεγάλης Ἀλμυρᾶς λίμνης. Ἐκεῖθεν ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ τὸ βλέμμα ἐν εὐρείᾳ περιμέτρῳ τὸ θέαμα τῆς ἐσωτερικῆς ἐκείνης θαλάσσης, ἥτις καλεῖται καὶ Νεκρὰ Θάλασσα, καὶ εἰς ἣν ἐκβάλλει ὁ ἀμερικανικὸς Ἰορδάνης. Λίμνη θαυμασία, περιβαλλομένη ὑπὸ βράχων ἀγρίων, εὐρείας ἐχόντων τὰς βάσεις καὶ κεκαλυμμένων ὑπὸ λευκοῦ ἐπιπάγου ἄλατος* μεγαλοπρεπῆς ὕδατιν ἔκτασις, καλύπτουσα ἄλλοτε πολὺ μείζονα χώρον, ἥς ὅμως αἱ ὄχθαι, ἀνυψωθεῖσαι βαθμηδόν, περιώρισαν τὴν ἐπιφάνειαν, αὐξήσασαι τὸ βάθος.

Ἡ Ἀλμυρὰ λίμνη, ἔχουσα μῆκος ἐβδομήκοντα περίπου μιλίων καὶ πλάτος τριάκοντα πέντε, κεῖται εἰς ὕψος τρισχιλίων ὀκτακοσίων ποδῶν ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Διάφορος ὅλος τῆς Ἀσφαλτίτιδος λίμνης, ἥς ἡ ταπεινὴ εἰς ἐμφανίει, ὅτι κεῖται αὕτη χιλίους διακοσίους πόδας ὑπὸ τῆς θαλάσσης τὴν ἐπιφάνειαν, εἶνε ὑπερβαλλόντως ἀλατούχος, καὶ τὰ ὕδατά της, περιέχοντα εἰς διάλυσιν στερεῶν οὐσιῶν τὸ τέταρτον τοῦ βάρους των, ἔχουσιν εἰδικὸν βάρος 1170, λογιζομένου εἰς 1000 τοῦ εἰδικοῦ βάρους τοῦ ἀπεσταγμένου ὕδατος* τούτου δ' ἕνεκα δὲν ζῶσιν ἰχθύς ἐν αὐτῇ, καὶ οἱ καταφερόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἰορδάνου, τοῦ Βέβερ καὶ ἄλλων ποταμῶν ἀποθνήσκουσι πάραυτα. Δὲν ἀληθεύει ὅμως, ὅτι ἡ πυκνότης τῶν ὑδάτων της εἶνε τοσαύτη, ὥστε νὰ καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν βύθισιν τοῦ ἀνθρώπου.

Περὶ τὴν λίμνην ἡ πεδιάς ἦτο θαυμασίως καλλιεργημένη, καθότι οἱ Μορμόνοι ἐπιτηδεύονται μεγάλως τὴν γεωργίαν. Ἐξ μῆνας βραδύτερον θὰ ἐβλεπέ τις πανταχοῦ μάνδρας καὶ αὐλὰς διὰ τὰ κατοικίδια ζῶα, ἀγροὺς ἐσπαρμένους σίτον, ἀραβόσιτον καὶ κέγχρον, λειμῶνας θαλεροὺς, φράκτας ἐξ ἀγρίων ῥοδῶν, καὶ συστάδας ἀκακίων καὶ εὐφορβίων. Ἀλλὰ κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην ἐκάλυπτε τὸ ἔδαφος, ὡς ἐλαφρὰ παιπάλη, λεπτὸν στρώμα χιόνος.

Τὴν δευτέραν ὥραν οἱ ὁδοιπόροι ἀπέβησαν εἰς τὸν σταθμὸν τοῦ Ὀγδεν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἀμαξοστοιχία ἀνεχώρει πάλιν τὴν ἔκτην ὥραν, ὁ κ. Φόγ, ἡ κ. Λουδά, καὶ οἱ δύο τῶν συνοδοιπόρων εἶχον καιρὸν νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀγίων διὰ τῆς μικρᾶς διακλαδῶσεως τῆς ὁδοῦ, ἥτις ἀποκλίνει τοῦ σταθμοῦ τοῦ Ὀγδεν. Δύο μόναι ὦραι ἤρουν εἰς ἐπίσκεψιν τῆς ἐντελῶς ἀμερικανικῆς ἐκείνης πόλεως, ὠκοδομημένης κατὰ τὸ πρότυπον πασῶν τῶν πόλεων τῆς συμπολιτείας, αἰτίνες ὁμοιάζουσι πρὸς ἀβάκια ζατρικίου, μονοτόνου καὶ κατηφείς ἔχοντα τὰς εὐθείας τῶν γραμμῶν καὶ τὰς ὀρθὰς τῶν γωνίας. Ὁ ἰδρυτὴς τῆς πόλεως τῶν Ἀγίων δὲν ἠδύνατο ν' ἀποφύγῃ τὴν ἀνάγκην ἐκείνην τῆς συμμετρίας, ἥτις χαρακτηρίζει τοὺς ἀγγλοσάξωνας. Ἐν τῇ παραδόξῳ ἐκείνῃ χώρᾳ, ἥς οἱ κάτοικοι εἰσὶν ὑποδεέστεροι τῶν θεσμῶν, πάντα εἰσι τετράγωνα, καὶ πόλεις καὶ οἰκοὶ καὶ ἀνοσίαι.

Τὴν τρίτην λοιπὸν ὥραν οἱ ὁδοιπόροι περιήρχοντο τὰς ὁδοὺς τῆς πόλεως, ὠκοδομημένης μετὰ τῶν ὄχθων τοῦ Ἰορδάνου καὶ τῶν πρώτων ὑψωμάτων τῶν ὀρέων Βάχσατς. Ὀλιγίστας ἐν αὐτῇ παρετήρησαν Ἐκκλησίας, ὡς μνημεῖα δὲ μόνον τὸν οἶκον τοῦ προφήτου, τὸ δικαστήριον καὶ τὸ ὀπλοστάσιον. Αἱ οἰκίαι ἦσαν ἐκ πλίνθων κυανωπῶν, μετ' ἀνδῆρων καὶ στοῶν, περιβαλλόμεναι ὑπὸ κήπων, ἀκακίων, φοινίκων καὶ κερατιῶν. Τεῖχος ἐξ ἀργίλλου καὶ λιθαρίων, κατεσκευασμένον τὸ 1853, περιεζώνουε τὴν πόλιν, κατὰ τὴν κυρίαν δ' αὐτῆς ὁδόν, ὅπου ἐγένετο καὶ ἡ ἀγορά, ὑψοῦντα μέγαρά τινα σημασιολόγια.

Εἰς τὸν κ. Φόγ καὶ τοὺς συντρόφους του δὲν ἐφάνη ἡ πόλις ἱκανῶς κατωκημένη. Αἱ ὁδοὶ της ἦσαν σχεδὸν ἔρημοι, ἐκτὸς ὅμως τοῦ μέρους τοῦ Ναοῦ, ὅπου ἐφθασαν διαβάντες πολλὰς συνοικίας περιπεφραγμένας διὰ πάλων. Αἱ γυναῖκες ἦσαν φυσικῶς πολυάριθμοι, ὡς ἐκ τοῦ παραδόξου οἰκογενειακοῦ ὀργανισμοῦ τῶν Μορμόνων. Οὐχ ἦττον δὲν πρέπει τις νὰ πιστεύσῃ, ὅτι πάντες οἱ Μορμόνοι εἰσὶ πολὺγαμοί. Εἶνε μὲν οἱ ἄνδρες ἐλεύθεροι ὡς πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ παρατηρητέον, ὅτι αἱ κυραὶ ἰδίως τῆς Οὐτάς ἐπιζητοῦσι νὰ νυμφευθῶσι, διότι κατὰ τὴν θρησκείαν τοῦ τόπου, ὁ μορμονικὸς παράδεισος εἶνε ἀπρόσιτος εἰς ἀγάμους γυναῖκας.

Αἱ ταλαίπωροι μορμονίδες οὔτε εὐποροὶ οὔτε

εὐτυχεῖς ἐφαίνοντο. Τινὲς μὲν αὐτῶν, αἱ πλουσιώτεροι βεβαίως, ἔφερον ἐφροσύνην ἐκ μελανῆς μετάξης, ἀνοικτὴν περὶ τὴν ὄσφυν, ὑπὸ μετριώτατον περιώμιον, τῶν δὲ ἄλλων τὰ ἐνδύματα ἦσαν ἐκ κοινοτάτου βαμβακικοῦ υφάσματος.

Ὁ Πονηρίδης, ὡς νέος ἔχων τὰς πεποιθήσεις του, προσέβλεπε μετὰ τινος φρίκης τὰς μορμονίδας ἐκείνας, ὧν πολλαὶ συνάμα ἀποστολὴν εἶχον τὴν εὐτυχεῖαν ἐνὸς μορμόνου, καὶ τὸν σύζυγον ἰδίως ὠκτεῖρεν ἐν τῇ εὐθυκρίσῃ του. Τῷ ἐφαίνετο τρομερὸν τὸ νὰ ὀδηγῆ τις διὰ τῶν βιωτικῶν περιπετειῶν στίφος ὄλον γυναικῶν, μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ παραδείσου, καὶ νὰ ἔχη τὴν πιθανότητα νὰ τὰς ἐπανεύρῃ ἐν τῇ αἰωνίᾳ ζωῇ ὁμοῦ μετὰ τοῦ ἐνδόξου Σμύθ, ὅστις θ' ἀπετέλει βεβαίως τὸ ἀγλάισμα τῶν ἡλυσιῶν ἐκείνων. Ἀναντιρρήτως οὐδέμιαν ἠσθάνθη κλίσειν πρὸς τοῦτο, καὶ ἐνόμιζε μάλιστα—ἴσως ὁμως ἠπατάτο—ὅτι αἱ πολίτιδες τῆς Μεγάλης Λίμνης ἐτόξευον ἐπ' αὐτὸν λίαν ποίεργα βλήματα.

Ἄλλ' εὐτυχῶς ἡ διαμονὴ του ἐν τῇ πόλει τῶν Ἁγίων δὲν ἐμελλε νὰ καταταθῆ, τὴν τετάρτην δὲ ὦραν πλὴν ὀλίγων λεπτῶν οἱ ὀδοιπόροι συνητηθήσαν πάλιν ἐν τῷ σταθμῷ τοῦ σιδηροδρόμου καὶ ἀνέβησαν εἰς τὰς ἀμάξας των.

Ἀντήχησε μετὰ μικρὸν ὁ συριγμὸς τῆς ἀτμομηχανῆς· ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμήν οἱ τροχοὶ τῆς ὀλισθαίνοντες ἐπὶ τῆς σιδηρᾶς τροχιάς, ἤρχίζον μεταδίδοντες ταχύτητα τινὰ εἰς τὸ ζεύγμα, ἀντήχησαν φωναί: Σταθῆτε! Σταθῆτε!

Ἄλλ' ἀμαξοστοιχίαν κινουμένην δὲν δύναται νὰ σταματήσῃ ὁ τυχῶν. Ὁ κραυγάζων ἦτο προδήλως μορμόνος τις καθυστερήσας, καὶ ἔτρεχεν ὄλας δυνάμεσιν. Εὐτυχῶς δι' αὐτὸν ὁ σταθμὸς οὐτε θύρας εἶχεν οὐτε φραγμούς. Ὁρμητὸς λοιπὸν ἐπὶ τὴν σιδηρᾶν ὁδόν, ἐπήδησε ἐπὶ τοῦ ἐπιβάθρου τῆς τελευταίας ἀμάξης καὶ κατέπεσε πνευστιῶν ἐπὶ τινος ἔδρας.

Ὁ Πονηρίδης, ὅστις εἶχε παρακολουθήσει μετὰ συγκινήσεως τὰς περιπετείας τοῦ ἐπεισοδίου τούτου, μετέβη εἰς ἐπίσκεψιν τοῦ βραδύναντος, πρὸς ὃν ἄλλως ζωηρὸν ἠσθάνθη διαφέρειν, ὅτε ἔμαθεν ὅτι ὁ πολίτης ἐκεῖνος τῆς Οὐτᾶς εἶχε τραπῆ εἰς φυγὴν συνεπειᾶ οἰκογενειακῆς σκηνῆς.

Ἀφοῦ ὁ μορμόνος συνῆλθεν, ὁ Πονηρίδης ἐτόλμησε νὰ τὸν ἐρωτήσῃ εὐγενῶς, πόσας γυναῖκας εἶχεν, ὑποθέτων ἐκ τοῦ τρόπου τῆς φυγῆς του ὅτι εἶχεν εἴκοσι τοῦλάχιστον.

— Μίαν, κύριε! ἀπήντησεν ὁ μορμόνος ὑψῶν τὰς χεῖρας πρὸς τὸν οὐρανόν. Μίαν μόνον, καὶ ἦτο καὶ πολλή!

[Ἐστία συνεχίζεται.]

Ὁ πολυγραφώτατος ἀπάντων τῶν δραματικῶν συγγραφέων εἶνε ὁ ἴσπανὸς ποιητὴς Lopez de Vega (1562), γράφας δισηχίλιας κωμωδίας!

Ο ΕΝ ΡΩΜΗ, ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΕΣΤΙΑΣ

Ἡ Ῥώμη βριθεῖ ἀρχαίων ἐρείπιων. Μεταξὺ δὲ τούτων ὑπάρχουσι καὶ τὰ τῶν ναῶν, τῶν πρὸς τιμὴν ἀνδρῶν καὶ ὑποτιθεμένων θεοτήτων κτισθέντων. Τὰς ἀληθεῖς θέσεις πολλῶν ἐκ τῶν ναῶν τούτων, ὧν τὰ ἐρείπια περιεσώθησαν μέχρις ἡμῶν καλύπτει ἡ οὐμίχλη τῆς ἀμφιβολίας· ἐν ἄλλοις δὲ καὶ τὴν θέσιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἐστίας.

Ἡ ἐκκλησία τοῦ ἁγίου Θεοδώρου ἐπὶ τῆς Μ. ἄκρας τοῦ κοιμητηρίου Vaccino, ὑπὸ τὸ Παλατινάτον, ὑποτίθεται παρὰ τινῶν ἀρχαιολόγων κατέγουσα τὴν θέσιν τοῦ ναοῦ τῆς Ἐστίας. Ἄλλ' ἐπειδὴ οὐδὲν ἔγνος ἀρχαίων ἐρείπιων ἐναπομένει, αἱ δ' ἐπιτύμβιοι πλάκες τῶν Ἐστιῶν παρθένων (αἵτινες πρέπει νὰ ἐνεταφιάσθησαν ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος ναοῦ) ἀνεκαλύφθησαν πλησίον τῆς ἐκκλησίας Ἁγίας Μαρίας τῆς Ἐλευθερωτρίας ἐκ τούτου ἐξάγεται ὅτι ὁ ναὸς ἔκειτο πλησιέστερον τῇ Ἀγορᾷ.

Ἀνασκαφαὶ γίνονται ὑπὸ τῆς Ἰταλικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὰ γειτνιαζόμενα μέρη, καὶ προσδοκᾶται ἡ λύσις τοῦ ζητήματος. Ἡ γνώμη τοῦ κυρίου Ῥώζα, διευθυντοῦ τῶν ἀνασκαφῶν, εἶναι ὅτι, μέρος τοῦ ναοῦ ἔκειτο ἐπὶ τῆς τοποθεσίας ἣν σήμερον κατέχει ὁ εἰρημένος ναὸς τῆς Ἁγίας Μαρίας.

Ἡ Ἐστία μίξ τῶν μεγαλητέρων θεοτήτων τῶν ἀρχαίων κατὰ τὸ ὄνομα καὶ τὸν τρόπον τῆς λατρείας, ἐθεωρεῖτο παρὰ τοῖς ἀρχαίοις τὸ κέντρον τῆς οἰκογενείας, ἐνθα τὰ μέλη αὐτῆς συνήρχοντο, συνωμίλουν καὶ συνεστιῶντο. Ὁθεν ἐθεωρεῖτο ἡ Ἐστία ὡς ἡ Θεὰ τῆς οἰκιακῆς ἐνότητος καὶ εὐτυχίας. Ξένοι καὶ φίλοι ἐφιλοξενουνοτο πλησίον τῆς Ἐστίας, ἐκεῖ οἱ οἰκέται ἐζήτουν ἄσυλον καὶ προστασίαν, καὶ τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ἔτευχον ὄρκια πιστά. Ἐν Ἑλλάδι ἡ Ἐστία εἶχεν ὀλίγους ναοὺς, διότι ἐκάστη οἰκία καὶ ἕκαστον Πρυτανεῖον ἐθεωρεῖτο ὡς θυσιαστήριον αὐτῆς. Ὡς μετέγουσα δὲ πασῶν τῶν θυσιασίων τῶν προσφερομένων τοῖς ἄλλοις Θεοῖς, ἐλάμβανε πάντοτε τὰς πρώτας καὶ τελευταίας σπονδὰς κατὰ τὴν διάρκειαν ἐκάστης ἱεροτελεστίας. Ἐν Ἐρμιόνη τῆς Ἀργολίδος εἶχε μὲν αὕτη ἰδιαιτέρον ναὸν ὅμοιον πρὸς τὸν τῆς Ῥώμης, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἰδιὸν ἀγαλμα ἐν τῷ ναῷ. Αἱ ἐν τῷ βωμῷ αὐτῆς ἐν Ῥώμῃ προσφερόμεναι θυσίαι συνίσταντο ἐκ κόκκων, καρπῶν, σπονδῶν ὕδατος ἐλαίου οἴνου καὶ μόσχων. Ἐν τῷ ναῷ αὐτῆς ὑπῆρχον ὁ βωμὸς καὶ τὸ ἱερὸν πῦρ, οὐδεὶς δὲ εἰσῆρχετο εἰς αὐτὸν πλὴν τοῦ μεγάλου Ποντίφικου. Οἱ ἀνώτεροι ἄρχοντες τοῦ κράτους ἀναδεχόμενοι τὴν ἐξουσίαν, ἔπρεπε νὰ προσφέρωσι θυσίας τῇ θεᾷ θυσιάζοντες ἀλλαγῶν καὶ οὐχὶ ἐντὸς τοῦ ναοῦ αὐτῆς. Αἱ Ἐστιῶδες παρθένοι αἵτινες ἐξετέλουν τὰ χρέη ἱερειῶν, ἦσαν τέσσαρες μίαι δι' ἐκάστην τῶν ἀρχαίων φυλῶν. Καθῆκον αὐτῶν ἦτο ὅπως ἀείποτε διατηρῶσι τὸ

ἱερὸν πῦρ ἄσβεστον. Ὁ ἀριθμὸς ἦτο ἰκανὸς ὡστε ἀλληλοδιαδόχως ἀνελάμβανον τὰ καθήκοντά των. Ἐν ταῖς ἀρχαίαις χρόνους ἐξελέγοντο ὑπὸ τῶν βασιλέων βραδύτερον δὲ ὑπὸ τοῦ μεγάλου Ποντίφικου. Οἱ γονεῖς δὲν ἐτόλμων ν' ἀρνηθῶσι τὴν προσφορὰν τῶν θυγατέρων των εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς θεοῦ πλὴν ἐπὶ τριῶν περιπτώσεων. α') Ἐὰν ἄλλη ἀδελφὴ ὑπηρετήσεν ὡς Ἐστιῶς, β') ἐὰν οἱ γονεῖς δὲν εἶχον περισσώτερα τῶν 3 τέκνων, καὶ γ') ἐὰν ὁ πατὴρ κατεῖχε τὸ ἀξίωμα ἀρχιερέως.

Ἡ ἐκλεγμένη Ἐστιῶς παρθένος ἔπρεπε νὰ ὑπηρετήσῃ 30 ἔτη, ἐξελέγετο δὲ ἀπὸ τοῦ ἔκτου μέχρι τοῦ δεκάτου ἔτους τῆς ἡλικίας ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ διορισμοῦ των. Μετὰ τὸ τέλος τῆς ὑπηρεσίας των ἦσαν ἐλεύθεραι νὰ ἐλθῶσιν εἰς γάμου κοινωνίαν. Ἐπὶ τοσοῦτον χρόνον ὁμως συνειθισμένοι εἰς αὐτὸν τὸν βίον, σπανίως συνέβαινε νὰ ὑπανδρευθῆ τις αὐτῶν, οὕτω δὲ ἐξηκολούθουν οὖσαι Ἐστιῶδες δι' ὅλου τοῦ βίου των. Αἱ Ἐστιῶδες ἀπήλαυον ἐν Ῥώμῃ μεγίστων τιμῶν. Ὅπόταν λ.γ. ἐξήρχοντο, προσπορεύετο βραδύχορος, ὅταν δὲ συνήντων αὐτὰς Δήμαρχοι ἢ Ὑπατοὶ ἐκκλινον τὰς κεφαλὰς ἐνώπιον αὐτῶν, καὶ ἐκ τῆς θελήσεώς των ἐξήρτατο ἡ ἀπελευθέρωσις τοῦ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς των προσπίπτοντος καταδίκου. Ἐστιῶς παρθένας κατεῖχε τὴν ἰδίαν θέσιν ἣν καὶ ὁ Φλάμις Διάλιος, ἦτοι ἱερεὺς στεφανηφόρος τοῦ Διὸς· τὸ προσηγορικὸν τοῦτο ὄνομα Flamen ἔλαβεν αὐτὸς τε καὶ ἄλλων τινῶν Θεῶν οἱ ἱερεῖς ὡς ἐκ τοῦ filum τῆς ἐξ ἑρίου ταινίας, ἣν εἶχε περὶ τὸν πῖλόν του, ἀντὶ τοῦ στεφανηφόρος εὐρίσκεται καὶ φλαμέντας πρὸς τοὺς Ῥωμαίους Ἑλλησιν. Ἦτο δὲ ἐν τιμῇ μεγάλη ὁ Flamen Dialis, ἐλαμβάνετο μόνον ἐκ τῶν πατρικίων καὶ εἶχε πολλὰ προνόμια, ἐκάθητο ἐπὶ ἀγκυλόποδος ἐλεφαντίνου δίφρου, ἐφόρει περιπόφυρον τῆβεννον, ἠκολουθεῖτο ὑπὸ βραδύχορου, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοὺς δυσχερεῖς περιορισμοὺς ὑπέκειτο. Δὲν ἐπέβαινε ἵππου δὲν ἐσυγχωρεῖτο νὰ φορῆ δακτύλιον ἔχοντα τιμίον λίθον, δὲν ὠρκίζετο, δὲν ἔμενε τὴν νύκτα ἐξω τῆς πόλεως Ῥώμης. Δὲν διεζευγνύετο τὴν γυναῖκά του, καὶ ἂν αὕτη ἀπέθνησκεν, ὤφειλε νὰ καταθέσῃ καὶ αὐτὸς τὴν ἱερατείαν του.

Αἱ προσευχαὶ τῶν Ἐστιῶδων εἶχον ἰδιαιτέραν δύναμιν· διαθήκαι καὶ σπουδαῖα ἔγγραφα συχνάκις ἐνεπιστεύοντο αὐταῖς. Ἐὰν ἀμελεία τῆς ἱερείας, ἐσθὲννυτό ποτε τὸ πῦρ, ἡ ἀμέλεια αὕτη ἐπηνωρθοῦτο διὰ θυσιασίων, ἢ δὲ θρυαλλίς ἀνήπτετο οὐχὶ ἐκ κοινοῦ φωτός, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς προστριβῆς δύο ξύλων ὑπὸ τοῦ Ποντίφικου ἢ ὑπὸ φακοῦ ἐκτεθειμένου εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἡλίου, ἢ δὲ ἱερεῖα ἔφεραν αὐτὸ ἐντὸς λευκοσιδήρου πορφυροχρόου εἰς τὸν ναόν. Ἐὰν ἡ Ἐστία ἠθέτει τοὺς ὄρκους τῆς, μόνον ὁ θάνατος τὴν ἐξιλέωνεν· ἐφέρετο ζῶσα εἰς ὑπόγειον θό-

λον πλησίον τῆς «Κολλίνης Πύλης» ἐδένετο ἰσχυρῶς διὰ δερματινῶν λωρίων, καὶ κεκαλυμμένη οὕτως ὥστε οὐδὲ ἡ φωνὴ αὐτῆς ἠκούετο. Ἐν τῇ καταστάσει αὕτη ἐφέρετο ὡς ἐν κηδεῖα συνοδευομένη ὑπὸ φίλων καὶ συγγενῶν, ἐν τῷ μέσῳ μυστηριώδους σιωπῆς τῶν παρευστῶτων. Κατὰ τὴν ἀφίξιν της ἐν τῷ ὠρισμένῳ τόπῳ τῆς ταφῆς, ἐλύετο τῶν δεσμῶν. Ὁ μέγας Ποντίφιξ ἀπήγγελλε μυστηριώδη προσευχὴν, εἶτα ὠδήγουν αὐτὴν εἰς τὴν κλίμακα τὴν ἀγούσαν εἰς τὸν τάφον, ὁ δῆμιος κατεβίβαζεν αὐτὴν καὶ ἀνύψωνε τὴν κλίμακα. Διαρκύσης τῆς πράξεως ταύτης, ὁ Ποντίφιξ καὶ οἱ ἄλλοι ἱερεῖς ἔσφραζον τὰ πρόσωπά των πρὸς τὸν τύμβον· ἡ Ἐστιῶς εὐίσκεν ἐκεῖ κλινητήριον, λύχνον, ὀλίγον ἄρτον, οἶνον, καὶ ἔλαιον. Ὁ τύμβος ἐκλείετο καὶ ἐκαλύπτετο διὰ χώματος ἰσοπεδούμενος μετὰ τὸ ἐπιλοιπον τῆς ἐπιφανείας. Λυπηρὸν τῶντι εἰς τοιαῦτα πεπολιτισμένα ἔθνη νὰ ἦτον εἰσηγμένη τοιαῦτη εἰδωλολατρεία, ἐνῶ οὕτε θεοὺς εἶχον, οὕτε ἔχνη ἱστορικῆς αὐτῶν ὑπάρξεως.

ΣΟΦΙΑ ΣΧΑΙΕΜΑΝΝ.

Ὁ κ. Henri de Parville ἰδημοσίευσεν ἰσχυρῶς ἐν τῇ «Ἐφημερίδι τῶν συζητήσεων» ἀφισποῦδάστον διατριβὴν «Περὶ γάμου», τῆς μεταφραστικῆς μεταδιδόμενης εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς Ἐστίας.

Σ. τ. Δ.

ΠΕΡΙ ΓΑΜΟΥ

Ἄς μοι συγχωρήσωσιν οἱ θιασῶται τῆς ἀγαμίας, ἀλλὰ καθῆκόν μου νομίζω νὰ μὴ ἀποκρύψω πλέον ἔστω καὶ ἐπὶ μίαν μόνην ἡμέραν, ὅτι ἡ ἀπογραφικὴ κηρύσσεται ὑπὲρ τοῦ γάμου! Ἐκ τῶν ἀκριβεστάτων καὶ ἐπιμελεστάτων παρατηρήσεων ἱατροῦ τινος (Dr Bertillon) προέκυψαν πλείστου λόγου ἀξία ἐξαγόμενα καὶ περιεργάτατα, ἅτινα δυσκόλως θὰ ἠδύνατό τις νὰ ὑποπτεύσῃ. Ὁφέλιμον δὲ νομίζοντες νὰ ὑποβάλωμεν τὰς πληροφορίες ταύτας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἐχόντων συμφέρον, τουτέστι τῶν ἀγάμων νέων, τῶν νεαρῶν χηρῶν, τῶν γηραιῶν χηρῶν κλπ., περιττὸν κρίνομεν νὰ προσθέσωμεν ὅτι πᾶς τις μαθὼν τὰς πληροφορίες ταύτας θὰ ἀίσθανθῇ τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ τὰς ἀνακοινώσῃ εἰς τὸν πλησίον του, μὴ δυνάμενος ἀποχωρῶντως νὰ σεβασθῇ τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως, προκειμένου λόγου περὶ τοιοῦτου πλείστου λόγου ἀξίου ζητήματος.

Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος γάλλος ἱατρὸς ἐπενόησε νὰ παραβάλλῃ τὰ κατὰ τὸν γάμον οὐχὶ ἀπλῶς κατὰ ομάδας ὡς ἐγίνετο μέχρι τοῦδε, ἀλλὰ καὶ καθ' ὁμάδας καὶ κατὰ τὰς ὁμολόγους ἡλικίας. Ἄλλως τὰ ἐξαγόμενα, ὡς εὐκόλως δύναται πᾶς τις νὰ ἐννοήσῃ, οὐδὲν λέγουσι· διότι εἶνε φανερόν ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιστάσει ἡ ἡλικία εἶνε τὸ πᾶν. Λογικῶς σκεπτόμενός τις δὲν δύναται νὰ περιλάβῃ εἰς τὸν ὑπολογισμὸν τῆς συγκρίσεως τοὺς ἀγάμους καὶ τοὺς χήρους τοὺς οὐδὲν δι-

καίωμα γάμου πλέον έχοντας. Τούναντίον δὲ εἶνε τις ἐν τῇ ἀληθείᾳ, ἐὰν παραβάλλῃ τοὺς χήρους, τοὺς ἀγάμους, τοὺς διεζευγμένους κατὰ τὰς αὐτὰς περιόδους τοῦ βίου. Τῆς ἀρχῆς ταύτης δεχθείσης πρὸς ταξινόμησιν, τὰ πράγματα λαλοῦσιν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ μετὰ πειστικωτάτης εὐφραδείας.

Ὁ κ. Βερτιγιὼν ἔλαβε πρῶτον ὡς παράδειγμα τὰς Κάτω Χώρας, διότι ἐκεῖ δύναται τις εὐκολώτερον ἢ ἀλλαγῆναι νὰ ἐξετάσῃ τὰς τρεῖς πολιτικὰς ἐπιγάμους καταστάσεις, τὴν τῶν ἀγάμων δῆλον ὅτι, τὴν τῶν χηρέων καὶ τὴν τῶν διεζευγμένων. Ἴδου καὶ οἱ ἀριθμοί.

Ἀπὸ 22-24 ἐτῶν οἱ νέοι νυμφεύονται κατ' ἔτος 46 τοῖς 1000. Οἱ χηρέοντες κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην εὐθὺς νυμφεύονται τάχιστα ἐκ δευτέρου 213 τοῖς 1000, τουτέστι πενταπλάσιοι. Κατὰ δὲ τὴν ἡλικίαν καθ' ἣν ὁ γάμος εἶνε ἐπιζήτητος τουτέστι μετὰ τῶν 25 καὶ 35 ἐτῶν, οἱ εἰς δεύτερον γάμον ἐρχόμενοι νέοι εἶνε 110 τοῖς 1000. Καὶ οἱ χήροι; οὐχὶ 110 τοῖς 1000, ἀλλὰ 327 καὶ 356 τοῖς 1000 κατ' ἔτος.

Κατὰ τὰς ἐπομένους ἡλικίας ἢ πρὸς τὸν γάμον ὁρμὴ παρεκκλίνει μὲν, ἀλλὰ πάντοτε ἀνευτινὸς ἐξαιρέσεως οἱ χηρέοντες βέπουσι πρὸς τὸν γάμον μετὰ τετραπλασίας ὁρμῆς ἢ οἱ ὁμηλικεῖς αὐτῶν ἀγαμοί.

Περὶ δὲ τῶν διεζευγμένων θὰ ἠδυνάμεθα βεβαίως νὰ εἰπῶμεν ὅτι ὁ γάμος τοῖς ἔγεινε μάθημα, διότι κατὰ τὸ ἀρχαῖον λόγιον *dis examaritēn oix andrōs σοφοῦ*. Καὶ ὅμως συμβαίνει ὅλως τούναντίον, διότι ἀπὸ τῶν 30 ἐτῶν μέχρι τῶν 35 ἢ πρὸς τὸν γάμον ῥοπή εἶνε κατὰ τὸ ἥμισυ ὑπερτέρα τῆς τῶν νέων, ἦτοι 186 κατὰ 112, καὶ ἐξακολουθεῖ ἀυξανομένη τάχιστα μέχρι τῶν 45 ἐτῶν, ὅτε αὐτὴ εἶνε ἐξαπλασία τῆς τῶν ἀγάμων καὶ ὑπερτέρα καὶ αὐτῆς τῆς τῶν ἐν χηρείᾳ! Μετὰ δὲ ταῦτα ἐλαττοῦται ἀλλ' οὐδὲ ὅλως ὅμως παύουσα οὔσα ὑπερτέρα τῆς τῶν ἐτέρων δύο.

Εἶνε ἀρχοῦντως φανερόν τὸ πρᾶγμα; Μάλιστα, ἀλλ' ὅμως θὰ εὐρεθῆ τις βεβαίως νὰ εἴπῃ ὅτι πρόκειται περὶ τῶν Κάτω Χωρῶν. Μεταβῶμεν λοιπὸν εἰς Ἑλβετίαν. Ἄλλ' οἱ ἐν χηρείᾳ Ἑλβετοὶ βέπουσι εἰς τὸν γάμον πολὺ μᾶλλον τῶν Ὁλλανδῶν, νυμφεύομενοι τετράκις πλέον τῶν τῆς αὐτῆς ἡλικίας ἀγάμων νέων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 45 ἔτους καὶ πέρα οἱ γάμοι τῶν διεζευγμένων ὑπερβαίνουν πολὺ καὶ τοὺς τῶν ἐν χηρείᾳ. Προδηλόστα λοιπὸν οἱ κακολογοῦντες τὸν γάμον ἔχουσιν ἀδικον, τὸν κατασκευοφαντοῦσιν. . . . Ἄλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Ἐλθόμεν ἤδη καὶ εἰς τὰς γυναῖκας. Ἄλλ' ὁμολογητέον ὅτι ἡ διαφορά εἶνε μὲν μικροτέρα, ἀλλ' οὐχ ἦττον ὑπάρχει. Ἐν ταῖς Κάτω Χώραις, φέρ' εἰπεῖν, αἱ ἀπὸ 18 ἐτῶν μέχρι 20 ὑπανδρεύομεναι νεάνιδες εἶνε 22 ταῖς 1000, αἱ

δὲ χῆραι τῆς αὐτῆς ἡλικίας εἶνε 44. Ἀπὸ δὲ 25 μέχρι 49, ἧτις εἶνε ἡ μᾶλλον βέπουσα εἰς τὸν γάμον ἡλικία ἔχομεν 115 παρθένους καὶ 157 χήρας. Αἱ δὲ διεζευγμέναι νυμφεύονται ὀλιγώτερον τῶν παρθένων ἕως τῆς ἡλικίας 30 μέχρι 55 ἐτῶν. Ἐπειτα δὲ λησμονοῦσαι βεβαίως τὸ παρελθόν, αἴφνης ἀναφαίνονται ὑπερβαίνουσαι καὶ τὰς χήρας κατὰ τὴν εἰς τὸν γάμον ῥοπήν καὶ αὐτὰς τὰς παρθένους δύο φορές καὶ ἡμίσειαν.

Δικαίως δὲ παρατηρεῖ ὁ ἱατρὸς Βερτιγιὼν ὅτι ἐπὶ μικρῶν μόνον ἀριθμῶν δύναται νὰ συμπεράνῃ ἦτοι ἐπὶ 40 μέχρι 50 γάμων καθ' ἡλικίαν, οὐ ἐνεκα καὶ τὸ ἐξαγόμενον καθίσταται πῶς ὀλιγώτερον κανονικόν. Ἄλλ' ἐπικυροῦται ὅμως ὑπὸ τῶν ἐξαγομένων τῶν ἐν Ἑλβετίᾳ γινομένων παρατηρήσεων.

Καὶ ἡ γυνὴ δὲ ὡς ὁ ἀνὴρ τείνει πάντοτε εἰς τὸ νὰ συνάψῃ νέαν συζυγίαν· ἀλλ' ἡ τάσις αὕτη ἐκδηλοῦται ἀσθενέστερον παρὰ ταῖς χήρας ἢ παρὰ τοῖς χήροις τῆς αὐτῆς ἡλικίας καὶ περὶ τούτου αἱ ἀπογραφικαὶ σημειώσεις λέγουσιν ἡμῖν πικρὰν ἀλήθειαν, ἀλλ' ἡμεῖς ὅμως ἐξ εὐλαβείας, ἐννοεῖται, δὲν κοινολογοῦμεν τὰς ἀδικρίτους ταύτας λεπτομερείας. Αἱ διεζευγμέναι μετὰ πολλῆς περισκέψεως καὶ ἀφ' οὗ προβῶσιν εἰς τὴν ἡλικίαν, τότε μόνον ἀποφασίζουσι περὶ νέου γάμου φαίνεται δὲ βεβαίον ὅτι ὁ ἀνὴρ ἔχει μείζον θράσος καὶ ἀποφασίζει, ἐν ᾧ ἡ γυνὴ δισταζει ἔτι.¹

Ἄλλὰ πρέπει ὅμως νὰ σημειώσωμεν δύο ἐξαιρέσεις ὡς πρὸς τὴν τάσιν τῶν γυναικῶν εἰς νέον γάμον. Ἐν Βερολίῳ μὲν αἱ χῆραι ὑπερβαῖσαι τὸ τριακοστὸν ἔτος δὲν ὑπαδρεύονται ὀλιγώτερον τῶν παρθένων, ἐν δὲ Γαλλίᾳ κατὰ τι ὀλιγώτερον. Δὲν πρόκειται δ' ἐνταῦθα περὶ τῶν νεαρῶν χηρέων, αἵτινες οὐδαμῶς ὑποφέρουσι τὴν χηρείαν.

Αἱ αὐταὶ δὲ ἀναλογίαι τῶν ἐν χηρείᾳ ἀνδρῶν καὶ τῶν ἀγάμων προκύπτουσιν ἐν πάσαις ταῖς χώραις τῆς Εὐρώπης, δὲν ἔχουσι δὲ τὸ μονοπώλιον τοῦτο μόναι ἡ Ὁλλανδία καὶ ἡ Ἑλβετία. Ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Ἀγγλίᾳ, ἐν Παρισίοις, ἐν Βερολίῳ, ἐν Βελγίῳ ἰδίᾳ, αἱ διαφοραὶ μετὰ τῶν

1. Παραθέτομεν ἀριθμούς τινας πρὸς ἀπόδειξιν τοῦτου. Ἐπὶ 1000 ζευγῶν τελοῦνται ἐν Γαλλίᾳ κατ' ἔτος 40 νέοι γάμοι καὶ διαλύονται 33 μέχρι 34. Ἐπὶ 1000 διαλυομένων γάμων 992,4 μὲν διαλύονται ἀπὸ τοῦ θανάτου, 76 δὲ ἐκ τῆς διαζεύξεως. Ἐν δὲ Γερμανίᾳ καὶ Σαξωνίᾳ γίνονται διαζεύξεις δικαστικαὶ πενταπλάσιαι τῶν ἐν Γαλλίᾳ. Ἐν Γαλλίᾳ ἐπὶ 1000 αἰτήσεων διαζεύξεως ἀπὸ τοῦ 1861 μέχρι τοῦ 1868 προήλθον παρὰ μὲν τοῦ ἀνδρὸς 105,5 παρὰ δὲ τῆς γυναίκος 894,5. Ὁ ἀριθμὸς τῶν διαζεύξεων πανταχοῦ προβαίνει ὁσημέραι αὐξανόμενος. Ἐν Γαλλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1840 μέχρι τοῦ 1845 ἐπὶ 10000 ζευγῶν ὑπῆρχον μόνον 1,54 αἰτήσεις, μετὰ 20 δὲ ἔτη ὑπῆρχον πλέον ἢ διπλάσιαι τουτέστι 3,40. Ἡ αὕτη πρόοδος ὑπάρχει καὶ ἐν Βαυαρίᾳ, Βελγίῳ καὶ Ὁλλανδίᾳ.

ἐν χηρείᾳ καὶ τῶν ἀγάμων εἶν' ἔτι μᾶλλον εὐδιάκριτοι. Πᾶς δὲ ὁ συνάψας γάμον, τείνει προδηλόστα εἰς τὸ νὰ συνάψῃ νέον «Παράξενον πρᾶγμα» θάναφωνήσωσιν οἱ θιασῶται τοῦ ἀγάμου βίου, ἔστω! ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ἀκριβῶς οὕτως ἔχει.

Ὡς βλέπομεν λοιπὸν ὁ ἱατρὸς Βερτιγιὼν ἐποίησεν ἀληθῆ ἀνακάλυψιν. Ἡ ἀπογραφικὴ, ἄλλως πῶς γινομένης χρήσεως αὐτῆς, οὐδὲ ὅλως εἶχε ποτε ἀγάγει τοὺς μεταχειριζομένους αὐτὴν εἰς τοσοῦτον γενικὰ ἐξαγόμενα. Ὅταν δὲν συνάπτῃ τις τὰς τρεῖς κοινωνικὰς καταστάσεις τουτέστι τοὺς ἐγγάμους, τοὺς ἀγάμους, καὶ τοὺς ἐν χηρείᾳ, τότε αἱ διαφοραὶ δὲν εἶνε πλέον αἱ αὐταὶ ἢ πρὸς τὸν γάμον τὰσις τῶν χηρέων, τῶν χηρῶν κλπ. δὲν ἀναφαίνεται μετὰ τῆς αὐτῆς καθαρότητος. Εἶνε δὲ αὕτη παρὰ μὲν τοῖς ἀγάμοις 56.07, παρὰ δὲ τοῖς χήροις 136.000, παρὰ δὲ ταῖς χήραις 39 ἐν ᾧ παρὰ ταῖς νεάνισιν εἶνε 61.000. Ἀλλὰ τὰ ἐξαγόμενα ταῦτα εἶνε ἀπατηλά, διότι τὸ πλεῖστον τῶν ὑπολογιζομένων χηρῶν ὑπερέβησαν ἤδη τὸ 45 ἔτος τῆς ἡλικίας. Μάτην αἱ γηραιαὶ αὐταὶ χῆραι συνάπτουσι γάμους πλειοτέρους τῶν ὁμηλικῶν παρθένων, διότι δὲν δύναται προφανῶς νὰ φθάσῃ τὴν πρὸς τὸν γάμον τάσιν τῶν νεανίδων τῶν ἔχουσῶν ἡλικίαν 20 καὶ 25 ἐτῶν. Καὶ ἐπειδὴ αἱ τοιαῦται χῆραι, εἶνε πολλαί, μόνη ἢ ἐπιρροή αὐτῶν ἀναφαίνεται ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ, ἐὰν θελήσωμεν νὰ ὑπολογίσωμεν τὰς χήρας ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε χωρὶς καὶ νὰ ποιήσωμεν διάκρισιν τῆς διαφόρου αὐτῶν ἡλικίας. Αἱ αὐταὶ παρατηρήσεις ἐφαρμόζονται καὶ ἐπὶ τῶν ὑπολογισμῶν τῶν ἄλλων κοινωνικῶν καταστάσεων. Ὅθεν ἡ καθ' ἡλικίαν κατάταξις ἢ ὑπὸ τοῦ κ. Βερτιγιὼν συνιστωμένη εἶνε τι οὐσιῶδες καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου καὶ μόνου διευκρινεῖται ὁ περὶ τῆς εἰς γάμον τάσεως νόμος.

Καὶ ὁ νόμος οὗτος εἶνε σαφέστατος. Ἐπαναλάβωμεν δὲ αὐτὸν εἰς τοὺς ἀγάμους: «Ὁ ἀπαξ λαθῶν πείραν τοῦ γάμου, ἐὰν δυνηθῇ θὰ λάβῃ τοιαύτην καὶ ἐκ δευτέρου.»

Τούτου δοθέντος προβῶμεν ἔτι δανειζόμενοι παρὰ τῆς ἀπογραφικῆς ἐπιχειρήματα ἀποδεικνύοντα ἀναντιρρήτως ὅτι οἱ ἀγαμοὶ ἔχουσιν ἀδικον. . . μένοντες ἀγαμοί. Ἀλλὰ πρὸ τούτου εἰπόμεν ὀλίγα τινὰ περὶ γάμου ἐν γένει. Ἐν Γαλλίᾳ, Ἰταλίᾳ καὶ Βελγίῳ οἱ ἀνδρες νυμφεύονται τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἡλικίας 25 μέχρι 35 ἐτῶν, ἐν δὲ τῇ Ἀγγλίᾳ ὀλίγω ταχύτερον ἀπὸ 20-30. Οἱ ἐν Παρισίοις γάμοι ἔχουσι τι τὸ ἰδιάζον, ὅτι δῆλα δὴ ὁ ἀριθμὸς τῶν γάμων εἶνε λίαν περιορισμένος ἴσα ἴσα κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν οἱ γάμοι γίνονται συχνότεροι ἐν Γαλλίᾳ, τουτέστι ἀπὸ τῆς ἡλικίας 20 μέχρι 25 ἐτῶν. Αὐξάνει δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν γάμων βαθμηδὸν σὺν τῇ ἡλικίᾳ καὶ μόνον πέρα τοῦ 40 παρὰ τοῖς

ἀνδράσι καὶ τοῦ 25 παρὰ ταῖς γυναῖξι ἢ πρὸς τὸν γάμον τὰσις φθάνουσα εἰς τὸ ἀνώτατον αὐτῆς σημεῖον γίνεται ἴση καὶ ὑπερβαίνει τὴν τῆς Γαλλίας ἀπάσης.

Ἐν Γαλλίᾳ ἡ διαφορά τῆς ἡλικίας τῶν συζύγων ἐπαισθητῆ λίαν κατὰ τὴν νεότητα προβαίνει ἐλαττωμένη καὶ τέλος ἐξαφανίζεται. Καταφαίνεται δὲ παρὰ τοῖς ὁπωσοῦν προβεβηκόσι τὴν ἡλικίαν ἢ τὰσις αὕτη τοῦ νὰ ζητῶσι νὰ ἀναπληρῶσι τρόπον τινὰ τὰ πολλὰ αὐτῶν ἔτη λαμβάνοντες σύζυγον ὀλιγώτερον ἐτῶν ἢ τοῖς νεώτερον τὴν ἡλικίαν. Οὕτω, φέρ' εἰπεῖν, ἡ ὑπερτριακοντούτις γυνὴ θὰ λάβῃ ἀνδρα νεώτερον τῆς, ὁ δ' ἐξηκοντούτης θὰ λάβῃ γυναῖκα τεσσαρακοντούτιδα. Τοῦ ἀνδρὸς ὄντος 23 μέχρι 25 ἐτῶν, ἡ γυνὴ θὰ εἶνε κατὰ 7 ἔτη νεώτερον. Κατὰ δὲ τὴν ἐπομένην περίοδον ἡ διαφορά εἶνε 2 μόνον ἐτῶν, καὶ κατόπιν ἐπέρχεται σχεδὸν ἰσότης ἐν τῇ ἡλικίᾳ τῶν νέων τῶν λαμβανόντων γυναῖκας 30 μέχρι 35 ἐτῶν. Ἐκεῖθεν δὲ μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἔτους ἢ τῆς γυναικῆς ἡλικίας ὑπερέχει τῆς τοῦ ἀνδρὸς κατὰ 2 ἔτη μέχρι 4, ἔπειτα δὲ κατὰ 7 μέχρι 8.

Αἱ γυναῖκες αἱ λαμβάνουσαι ἀνδρας τεσσαρακοντούτις ἢ πενηκοντούτις, μόλις εἶνε 31 ἐτῶν τουτέστι κατὰ 12 ἔτη νεώτεροι τοῦ ἀνδρὸς. Ἄλλ' ἐὰν ὁ ἀνὴρ ὑπερέβῃ τὰ 60, αἱ γυναῖκες εἶνε κατὰ 20 ἔτη νεώτεροι αὐτοῦ. Ἐν κεφαλαίῳ δὲ ὅσῳ ὁ ἀνὴρ εἶνε μᾶλλον προβεβηκὸς τὴν ἡλικίαν, τοσοῦτω ἡ γυνὴ εἶνε ἀναλόγως νεώτερον. Τοῦτο δὲ εἶνε καταφανέστερον ἐν Γαλλίᾳ ἢ ἐν Ἀγγλίᾳ.

Περὶ δὲ τῆς γονιμότητος ὁ Σάδλερ ἐποίησε παρατηρήσεις τινὰς πλείστου λόγου ἀξίας ἐν τῇ μελετῇ αὐτοῦ περὶ τῶν ἐν Ἀγγλίᾳ ζευγῶν. Κατ' αὐτὸν ὁ μέσος ὅρος τῆς γονιμότητος 4.1 τέκνων καθ' ἕκαστον γάμον εἶνε 5.11 ἐὰν ὁ ἀνὴρ ὑπερέβῃ τὰ 26 ἔτη, ἔπειτα δὲ ἐλαττοῦται εἰς 4.43 ἐὰν ὁ ἀνὴρ εἶνε 26 μέχρι 36 ἐτῶν καὶ τέλος 2.84 μετὰ τὸ τριακοστὸν ἔτος. Τὸ αὐτὸ δὲ καὶ περὶ τῆς γυναικῆς, ἦτοι 5.13 μὲν ἐὰν ἡ γυνὴ ἔρχεται εἰς γάμον πρὸ τῶν 26 ἐτῶν, 5 δὲ ἀπὸ 26 μέχρι 36 καὶ 2.89 μετὰ τὸ 36. Ἡ δὲ νεώτερον τῶν 16 ἐτῶν παρὰ γὰρ κατὰ γάμον μόνον 4.4 τέκνα καὶ ἡ θνησιμότης τῶν τέκνων αὐτῆς εἶνε 28.0%. Ἀπὸ 16 δὲ ἐτῶν μέχρι 20 ὑπολογίζονται 463 τέκνα καὶ 20 θάνατοι, ἀπὸ 20 δὲ μέχρι 24, τέκνα 5.21 καὶ 18.8 θάνατοι.

Ἐν Γαλλίᾳ ἕκαστος γάμος ἰδίᾳ λαμβανόμενος παρέχει 3 μόνον γεννήσεις καὶ κατὰ τὸ 20 ἔτι ἔτος ἡ ἀναλογία ἐλαττοῦται εἰς 1.92. Τὰς λεπτομερείας δὲ ταύτας ἐνθυμούμενοι δυνάμεθα εὐκόλως νὰ δεῖξωμεν ὅτι ὁ γάμος εἶνε ἀσφάλεια κατὰ τοῦ θανάτου, κατὰ τῶν ἀσθενειῶν, κατὰ τοῦ ἐγκλήματος, κατὰ τῆς αὐτοκτονίας κλπ. Τὰ δὲ πρᾶγματα εἶνε τοσοῦτον ψηλαφητά, ὥστε δικαίως δύναται τις νὰ θαυ-

μάζη ότι υπάρχουν έτι επί τῆς γῆς ἄνθρωποι ἄγαμοι.

Ο κ. Βερτιγιών λέγει: «Ο ἄγαμος εικοσιπεντούτης ὡν ὑπόκειται εἰς τὸν θάνατον ὅσον ὁ 45 ἐτῶν ἄγαμος· ὁ ἐν χρεῖα 23 μέχρι 30 ἐτῶν ἔχει τὴν αὐτὴν θνησιμότητα τοῦ 53 μέχρι 60 ἐτῶν ἄγαμου», ὅ ἐστι μεθερμηνεύμενον: «ἢ μὲν ἀγαμία γηράσκει τὸν ἄνθρωπον κατὰ 20 ἔτη, ἢ δὲ χρεῖα ἔτι μᾶλλον.»

Ἴδου δὲ ἀριθμοὶ τινες ἀναφερόμενοι εἰς τὴν Γαλλίαν. Ἐπὶ 1000 ἀνδρῶν ἡλικίας 40 μέχρι 45 ἐτῶν μετροῦνται θάνατοι οὐχὶ πλείονες τῶν 4 ἄγαμων, ἀλλὰ τοῦλάχιστον 16 ἄγαμων καὶ 19 ἐν χρεῖα διατελούντων. Ἐν Παρισίοις ὑπολογίζονται 15.7 θάνατοι ἄγαμων, 27 ἄγαμων καὶ 32 ἐν χρεῖα. Τῶν ἐχόντων ἡλικίαν 30 μέχρι 45 ἐτῶν ἡ θνησιμότης ὑπολογίζεται ἐν Γαλλίᾳ ὡς ἐξῆς: ἄγαμοι μὲν 100, ἄγαμοι δὲ 169, ἐν χρεῖα δὲ 281. Ἀπὸ δὲ τῆς ἡλικίας 35 ἐτῶν μέχρι 40 ἀποθνήσκουσιν ἄγαμοι μὲν 175, ἐν χρεῖα δὲ 283. Ἀπὸ 40 δὲ μέχρι 45, ἄγαμοι μὲν 174, ἐν χρεῖα δὲ 198, ἀπὸ 45 δὲ μέχρι 50, ἄγαμοι 170 καὶ ἐν χρεῖα 194. Ἀλλὰ καὶ ὁ προῶρος γινόμενος γάμος καθίσταται αἷτιος κινδύνου. Τῶν ἀνδρῶν τῶν ἐχόντων ἡλικίαν κατωτέρην τῶν 20 ἐτῶν ἡ θνησιμότης εἶνε παρὰ μὲν τοῖς ἄγαμοις 14 παρὰ δὲ τοῖς ἄγαμοις 100. Τὰ ἐξαγόμενα δὲ ταῦτα ἐπιβεβαιούνται ἐκ τῶν ἀπογραφικῶν ἐρευνῶν τῶν γενομένων ἐν Βελγίῳ καὶ Ὀλλανδίᾳ.

Αἱ αὐτὰ παρατηρήσεις ἐφαρμόζονται καὶ εἰς τὴν γυναῖκα. Κατὰ τὴν ἡλικίαν 40 μέχρι 45 ἐτῶν, 100 θάνατοι γυναικῶν ἄγαμων ἰσοδυναμοῦσι πρὸς 131 νεανίδων. Ἐν τούτοις ὅμως ὁ γάμος ὁ γινόμενος πρὸ τοῦ 25 ἔτους ἀποβαίνει αἷτιος θνησιμότητος· οἷον ἐν Γαλλίᾳ ἐν ᾧ ἡ θνησιμότης τῶν νεανίδων ἡλικίας 20 μέχρι 25 ἐτῶν εἶνε 102, ἡ τῶν ἄγαμων γυναικῶν τῆς αὐτῆς ἡλικίας εἶνε 119· ἐν δὲ τῷ Βελγίῳ εἶνε 157 ἐν δὲ τῇ Ὀλλανδίᾳ 173. Ἡ δὲ θνησιμότης αὕτη διαρκεῖ ἐν ταῖς Κάτω Χώραις μέχρι τοῦ 40 ἔτους.

Τῶν νεανίδων τῶν ἔχουσῶν ἡλικίαν 15 μέχρι 20 ἐτῶν ἡ θνησιμότης εἶνε 100, τῶν δὲ ἄγαμων γυναικῶν τῆς αὐτῆς ἡλικίας εἶνε 158 ἐν τε τῇ Γαλλίᾳ καὶ τῷ Βελγίῳ, ἐν δὲ τῇ Ὀλλανδίᾳ 208.

Ἡ χρεῖα εἶνε ἐπιβλαβεστέρα εἰς τὸν ἄνδρα ἢ εἰς τὴν γυναῖκα, καθ' ὅσον τοῦλάχιστον ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐν Παρισίοις καὶ ἐν Βελγίῳ γενομένων παρατηρήσεων. Ἡ χρεῖα διπλασιάζει ἢ καὶ τριπλασιάζει τὴν πιθανότητα τοῦ θανάτου τοῦ ἀνδρός, καὶ ὁ κίνδυνος οὗτος διαρκεῖ ἐν Βελγίῳ καὶ Γαλλίᾳ μέχρι τοῦ 40 ἔτους. Εἶνε δὲ ἡ πιθανότης αὕτη μείζων ὅσῳ νεώτερος εἶνε ὁ ἐν χρεῖα. Ὁ κίνδυνος τοῦ θανάτου εἶνε τριπλοῦς καὶ τετραπλοῦς εἰς τοὺς χηρεύσαντας πρὸ τοῦ 25 ἔτους.

Ἡ δύναμις τοῦ γάμου εἶνε ἐπαισθητὴ καὶ ὑπὸ νομικὴν ἐποψὴν καὶ ὑπὸ ὑγιεινὴν. Τῆς εἰς τὸ ἐγκλημα τάσεως τῶν ἀγάμων ὑπολογιζομένης εἰς 100, ἡ τῶν ἄγαμων εἶνε μόνον 49.25 προκειμένου λόγου περὶ προσβολῆς κατ' ἀνθρώπων, καὶ 45.51 περὶ προσβολῆς κατ' ἰδιοκτησίας. Μάλιστα δὲ παρὰ ταῖς γυναικί καταφαίνεται ἡ εὐεργετικὴ αὐτῆ τοῦ γάμου δύναμις, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τούτου, ὅτι εἰς 100 ἄγαμους κατ' ἔτος κατηγορουμένους ἄνδρας ἀναλογοῦσιν 170 ἄγαμοι, ἐν ᾧ εἰς 100 ἄγαμους γυναικας ἀναλογοῦσιν 240 ἄγαμοι. Ὁ λόγος δὲ οὗτος ἦν ὁ κ. Βερτιγιών ὀνομάζει βαθμὸν τῆς διὰ τοῦ γάμου προφυλάξεως ἀπὸ τοῦ ἐγκλήματος εἶνε εἰς μὲν τοὺς ἄνδρας 1.7, εἰς δὲ τὰς γυναῖκας 2.45. Ἡ δὲ χρεῖα ἐλλαττοῖ ἀπὸ 100 εἰς 67 τὴν κατὰ τῆς ἰδιοκτησίας προσβολῆν, ἀλλ' ὅμως αὐξάνει ἐπαισθητῶς τὸ κατὰ τῶν ἀνθρώπων ἐγκλημα ἰδίᾳ παρὰ ταῖς γυναικί. Κατὰ τὰς ἀπογραφικὰς λοιπὸν ἐρεῦνας αἱ χῆραι εἶνε τὰ μάλιστα ἐπιφοδοί, ἀλλὰ τοῦ κακοῦ ἡ αἷτιος πρέπει νὰ ποδοθη εἰς τὴν ἀπομόνωσιν αὐτῶν, τὴν πτωχείαν, τὰς σχέσεις, τὰ κακὰ παραδείγματα κτλ. κτλ.

Ἀναντιρρητος δὲ εἶνε ἡ σωτηριώδης δύναμις τῆς ιδιότητος τοῦ νὰ εἶνε τις πατὴρ ἢ μήτηρ.

Καὶ κατὰ τῆς φρενοβλαβείας μεγίστην δύναμιν ἔχει ὁ γάμος, διότι καταρθεῖ νὰ ἐξέλκηται τὸ ἥμισυ τοῦ κινδύνου. Κατὰ τὸν Παργάπιον ὁ ἀνώτατος βαθμὸς τοῦ κινδύνου τῆς φρενοβλαβείας ἐμφανίζεται μεταξὺ τοῦ 30 καὶ 40 ἔτους τῆς ἡλικίας. Λοιπὸν ἐπὶ 10000 κατοίκων εὐρίσκονται 3.68 φρενοβλαβεῖς μεταξὺ τῶν ἀγάμων καὶ 2.02 μεταξὺ τῶν ἄγαμων εἴτε ἀνδρῶν εἴτε γυναικῶν, 3.1 δὲ μεταξὺ τῶν ἐν χρεῖα.

Αἱ κυριώταται αἷτιαι τῆς αὐτοκτονίας τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν εἶνε ἡ ἀγαμία καὶ ἡ χρεῖα. Ἐκ τῶν δικαστικῶν ἀπογραφῶν γίνεται δῆλον ὅτι ἐξ ἐνός ἑκατομμυρίου ἀγάμων γίνονται κατ' ἔτος 273 αὐτοκτονίαι, ἐν χρεῖα δὲ διατελούντων 628, ἄγαμων δὲ μόνον 246· διότι ἡ παρουσία τῶν τέκνων ὑποδιπλασιάζει τὴν τάσιν εἰς τὴν αὐτοκτονίαν παρὰ τε τοῖς ἄγαμοις καὶ τοῖς ἐν χρεῖα, εἴτε ἄνδρες εἶνε εἴτε γυναῖκες. Σημειωτέον δὲ ὅτι αἱ γυναῖκες ὑπόκεινται εἰς τὸ ἐγκλημα τοῦτο ὀλιγώτερον τῶν ἀνδρῶν.

Τέλος ἡ τοῦ ἄγαμου βίου σωτηριώδης δύναμις ἀνευρίσκειται ἐνεργουσα κατὰ τῆς ἀσθενείας τῆς τὰ μάλιστα διαδεδομένης, κατὰ τῆς πνευμονικῆς φθίσεως. Κατὰ τοὺς γενομένους ὑπολογισμοὺς ἡ φθίσις κατὰ πᾶσαν ἡλικίαν προσβάλλει δις πλείοντερον τοὺς ἐν χρεῖα ἢ πάντας τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Μάλιστα δὲ οἱ ἀπὸ 25 μέχρι 40 ἐτῶν ἄγαμοι δεινῶς καταδιώκονται ὑπὸ τῆς πνευμονικῆς φθίσεως.

Ἐν κεφαλαίῳ ἐκ τῶν προειρημένων ἐξάγεται ὅτι πᾶν ὅ τι δεινὸν δυνατόν τις νὰ φαντασθῆ, ἐν-

σκήπτει κατὰ τῶν ἀγάμων καὶ κατὰ τοιοῦτον βαθμὸν, ὥστε δικαιοῦται πᾶς τις νὰ εἴπῃ καθ' ἑαυτὸν ὅτι δι' οὐδένα ἄλλον λόγον ὑπάρχουσιν ἐπὶ γῆς ἄνθρωποι ἄγαμοι καὶ ἐν χρεῖα, ἢ μόνον πρὸς ἀπόδειξιν καὶ ἐπιβεβαίωσιν τῶν ἀνωτέρω καταδειχθέντων κινδύνων. Ὅπως δὲ ποτε ἡ ἀγαμία πρέπει ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις χώραις νὰ θεωρεῖται ἀπλῶς ὡς τυχαίον τι καὶ ἐκτακτὸν φαινόμενον, ὡς παράδοσις ἀσυγχώρητος τοῦ κανόνος.

Ὁ γάμος λοιπὸν συντείνει εἰς τὴν μακροβιότητα τῶν ἀνθρώπων, ὡς εἶδομεν. Ἀλλὰ πῶς ἐξηγεῖται τοῦτο;

Τὸ πρᾶγμα εἶνε λίαν πολύπλοκον καὶ ἴσως θὰ ἐνομιζέτο ἄφρων ὁ ἐπιχειρήσων νὰ το δεῖξῃ. Ὁ κ. Βερτιγιών ζητῶν μέσον ἐξηγήσεως, κατέφυγεν εἰς τὴν ἐν τῷ γάμῳ ἐπιλογῆν, ἀλλὰ μετὰ τινα σκέψιν ἀπέριψε τὸ μέσον τοῦτο· διότι καὶ μὲν ἐκ πρώτης ὄψεως νομίζει τις ὅτι οἱ εἰς γάμου καιωνίαν ἐρχόμενοι φαίνονται ὡς εὐνοηθέντες ὑπὸ τῆς τύχης, τῆς υγιείας καὶ τῆς ἰσχύος, καὶ τούτου ἕνεκα βεβαίως ἀντέχουσιν εἰς τοὺς κόπους καὶ τὰς ἀσθενείας μᾶλλον τῶν ἄλλων. Ἀλλ' ὁ συλλογισμὸς οὗτος εἶνε ἀπατηλός· διότι οἱ ἰσχυρότεροι καὶ οἱ υγιέστεροι κατατάσσονται ἐν τῷ στρατῷ, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ἀσθενέστεροι καὶ οἱ φιλάσθενοι μένοντες ἐν τῷ χωρίῳ συνάπτουσι γάμους. Ἀλλ' οὕτε οἱ πλουσιώτεροι νυμφεύονται ταχύτερον τῶν ἀπορωτέρων. Πλὴν δὲ τούτου μήπως οἱ ἐν χρεῖα οἴτινες ἔπρεπε νὰ εἶνε τὸ ἄμεσον προῖόν τῆς ἐπιλογῆς ταύτης, ἐὰν τοιαῦτα τις ὑπῆρχε, μήπως, λέγομεν, οἱ ἐν χρεῖα δὲν ὑπόκεινται καὶ κατὰ μέγιστον βαθμὸν εἰς τὸν θάνατον, διὰ τῆς τάσεως αὐτῶν εἰς τὴν φρενοβλαβείαν, τὴν αὐτοκτονίαν κλπ. κλπ.;

Οὐχί. Προδηλότατα ἐὰν ὁ γάμος εἶνε πρόξενος τοσοῦτον ἐξαιρέτων ἀγαθῶν ὀφειλομένη νὰ ἀναζητήσωμεν αὐτὰ ἐν τῇ τάξει καὶ τῇ σωφροσύνῃ ἢ ἐπιβάλλει ὁ οἰκογενειακὸς βίος καὶ ἐν τῷ ἐξ αὐτοῦ γεννωμένῳ φυσικῷ ἐλέγχῳ μάλιστα δὲ πάντων ἐν ταῖς παντοίαις ἠθικαῖς σχέσεσι καὶ ὑποχρεώσεσι αἷτινες ἐπιδρῶσι τοσοῦτον βαθέως ἐπὶ τε τοῦ ἀνδρός καὶ τῆς γυναίκος. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐγεννήθη ἵνα ζῆ μόνος καὶ ἔρημος. Ὁ χαρακτὴρ αὐτοῦ τὰ ὠθεῖ εἰς τὸν ἀπὸ κοινοῦ βίον, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ συμφέροντα αὐτοῦ καὶ αἱ ἀνάγκαι. Ἐὰν δὲ συμβᾷ τι ἀπρόοπτον τὸν στερήσῃ τῆς συντροφῆς του, ἐὰν ἀναγκασθῆ νὰ μεταβάλλῃ μέσον καὶ ἕξει, πάσχει καὶ τήκεται ὑπὸ λύπης. Ἡ μήπως ἡ ἕξις δὲν εἶνε δευτέρα φύσις; Διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἐν χρεῖα εἴτε ἄνδρες εἴτε γυναῖκες εἶνε ἄνθρωποι ἐγκαταλειμμένοι καὶ ἀποπεπλανημένοι, οὐδὲν ἄλλο ζητοῦντες ἢ τὴν ἐπ'ἀνόδον αὐτῶν εἰς τὴν κοινὴν ὁδόν. Ἐν πάσῃ δὲ περιστάσει τὸ ἠθικὸν ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ φυσικοῦ καὶ ἡ θνησιμότης ἐπιτείνεται.

Πάντα δὲ ταῦτα συνέχονται· διότι οἱ ἄγαμοι εἶνε ἀπηλλαγμένοι μυρίων κινδύνων καὶ ὑπερέχουσι κατὰ τε τὴν ἰσχύν καὶ τὴν υγιείαν. Δὲν ζῶσι πλέον χάριν ἑαυτῶν καὶ μόνων, ἀλλὰ χάριν τῶν οἰκείων καὶ χάριν τοῦ μέλλοντος. Ἡ ἐργασία αὐτῶν εἶνε ἱερά, ἡ ὑπαρξίς των συνδεδεμένη πρὸς τὴν ὑπαρξίν τῆς οἰκογενείας, ἔχει τὴν ἀξίαν αὐτῆς καὶ προσέχει τις εἰς αὐτὴν καὶ ἀληθῶς δι' οἷον δῆποτέ τινα λόγον εἶνε διαρκής. Ὁ ἐν χρεῖα ἐνθυμεῖται τὸν τακτικὸν αὐτοῦ βίον καὶ τὸν ἐπιποθεῖ καὶ ἐὰν μὲν ἀδυνατῆ νὰ ἐπανέλθῃ εἰς αὐτόν, περιπλανᾷται βυθοκινδυνῶν καὶ ἡ θνησιμότης αὐτοῦ αὐξάνει. Ἐὰν δὲ τοῦκινδύνου ἐξαρτᾷται ἀφ' ἑαυτοῦ, σπεύδων συνάπτει δεύτερον γάμον ὅστις τῷ ἀποδίδει τὸ θάρρος καὶ τὴν εὐδαιμονίαν. Οὕτω πῶς ἐξαγοῦνται ἐν γένει καὶ αἱ θλιβεραὶ συνέπειαι τοῦ τε ἀγάμου βίου καὶ τοῦ ἐν χρεῖα καὶ ἡ σπουδὴ τῶν τελευταίων τούτων πρὸς συναρῆν νέας συζυγίας, ἧς τὰ ἀγαθὰ ἠδυνήθησαν ἤδη νὰ ἐκτιμῆσασιν. Καὶ ὁ μὲν ἐν χρεῖα γινώσκει καὶ ὠφελείται ἐκ τῆς ἀποκτηθείσης πείρας, ὁ δὲ ἄγαμος ἀγνοῶν ἐπιμένει εἰς τὴν ἀγνοίαν του κινούμενος ὑπὸ δυσπιστίας, ὑπὸ ἀδρανείας ἢ οἴμοι! ὑπὸ φιλαυτίας. Τοιαῦτα εἶνε ἀναμφιβόλως ἡ κυριώτατη αἷτιος τῶν ὑπὸ τῆς ἀπογραφικῆς ἀποκαλυπτομένων καὶ βεβαιουμένων γεγονότων.

Ὅπως δὲ ποτε αἱ αἷτιαι τῶν ποικίλων τούτων φαινομένων ἔχουσι φιλοσοφικὴν μόνον σημασίαν· τὰ πράγματα τοῦκινδύνου ἔχουσιν ἀναντιρρητῶς ἠθικὴν καὶ κοινωνικὴν· ὅθεν δὲν δυνάμεθα ἀποχωρῶντως νὰ τα καταστήσωμεν φανερά. Προκειμένου λόγου περὶ γάμου μειδίμα ἀνατέλλει ἐπὶ τὰ χεῖλη τοῦ ἀκούοντος· ἀλλ' ὁ ἐμβριθῶς ὅμως σκεπτόμενος ὀφείλει νὰ μὴ λησμονῆ ὅτι ὑπὸ τὸ εἰδύλλιον κρύπτεται πρόβλημα ἐκ τῶν μεγίστων τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων.

Ὁ γάμος μὴκύνει λίαν τὸν βίον καὶ τὰς δυνάμεις τῆς χώρας. Αὐξάνει τὰ πλοῦτα τοῦ ἔθνους, ἀνυψοῖ τὸ δικαιοδικτικὸν καὶ ἠθικὸν αὐτοῦ ἀξίωμα καὶ περιστέλλει τὴν πρὸς τὸ κακοῦργεῖν τάσιν.

Τὸ συμπέρασμα προκύπτει ἀφ' ἑαυτοῦ. Τῶν ἔθνων τὰ μᾶλλον εὐτυχοῦντα εἶνε τὰ ἔχοντα πλείονας ἄγαμους καὶ ὀλιγώτερους ἄγαμους καὶ χηρεύοντας.

Ἐπιμύθιον: Χῆροι, χῆραι, ἄγαμοι μερμυνᾶτε περὶ τῆς πατρίδος, μερμυνᾶτε περὶ ὑμῶν αὐτῶν καὶ . . . νυμφεύσαθε!

Γνώμη καὶ σκέψεις ἠθικαὶ τοῦ δούκους

ΔΕ-ΛΑ-ΡΟΣΦΟΥΚΩ

[Μετάφρασις Γ. Ζωχιού.]

163.

Ἄπειροι τρόποι τοῦ ζῆν, κατὰ τὰ φαινόμενα γελοῖοι, ἔχουσι κεκρυμμένους λόγους ὑπάρξεως, σοφωτάτους καὶ βασιμωτάτους.

164.

Ευκολώτερον δύναται τις νά φανῆ ἄξιος τῶν ἀξιωματῶν, ἂν δὲν ἔχει, ἢ τῶν ἀξιωματῶν, ἂν ἔχει.

165.

Τὰ προτερήματα ἡμῶν ἐπισύρουν τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων τὴν ὑπόληψιν, ὃ δὲ ἀγαθὸς ἡμῶν δαίμων τὴν τοῦ κοινοῦ.

166.

Ὁ κόσμος συχνότερον ἀμείβει τὰς σκιὰς τῆς ἀρετῆς, σπανιώτερον δὲ αὐτὴν τὴν ἀρετὴν.

167.

Ἐπὲρ τὴν ἐλευθεριότητα ἀντίκειται πρὸς τὴν οἰκονομίαν ἢ φιλαργυρίαν.

168.

Ἀπατηλὴ μὲν εἶναι ἡ ἐλπίς, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἀγει τὸν ἀνθρώπον πρὸς τοῦ βίου τὸ τέρας δι' ἀβρᾶς ὁδοῦ.

169.

Πολλάκις ὁ ἀνθρώπος ἐκπληροῖ τὰ καθήκον αὐτοῦ ἐκ νωθρότητος καὶ δειλίας, ἅπας ὅμως ὁ περὶ τῆς ἐκπληρώσεως ταύτης ἐπαινος ἀποδίδεται εἰς τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑ

Ἄγγλος δικτρίθων ἐν ἐξοχῇ παρήγγειλεν ἡμέραν τινα εἰς τὸν ἡνίοχόν του νά πορευθῆ εἰς τὸ πλησίον χωρίον νάγοράσῃ γάλα. Παρατηρήσαντος δὲ τοῦ ἡνίοχου ὅτι τοῦτο εἶνε ἔργον τῶν ὑπηρετῶν

— Καὶ ποῖον εἶνε, παρακαλῶ, τὸ ἰδικόν σου ἔργον;

— Νά ζεύγω τοὺς ἵππους νά τοὺς περιποιῶμαι καὶ νά ὀδηγῶ τὴν ἀμαξάν.

— Τότε λοιπόν, ζεύξε τοὺς ἵππους, παράλαβε ἐν τῇ ἀμαξῇ ἓνα τῶν ὑπηρετῶν καὶ ὀδήγησέ τον νάγοράσῃ τὸ γάλα.

Δικηγόρος ἐλάλει περὶ Σκαμάνδρου καὶ Τρωϊκοῦ πολέμου κατὰ τινα ὑπόθεσιν, ἐν ἣ περὶ οὐδενὸς ἄλλου πρόκειται ἢ περὶ τινος μεσοτοιχοῦ μεταξὺ δύο ἀγρῶν. Ὁ συνήγορος τοῦ ἀντιδίκου ἀπεστόμωσε τὴν ἀρχαιομάθειαν τοῦ συναδέλφου του λέγων: Τὸ δικαστήριόν σας ὅμως, κύριοι δικασταί, θά παρατηρήσῃ ὅτι ὁ πελάτης μου δὲν ὀνομάζεται Σκαμάνδρος, ἀλλὰ Λορέντσος.

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

* Οἱ αὐλικοὶ καὶ οἱ ὑπηρεταί, οἱ θέλοντες νά διατηρήσωσι τὴν εὐνοίαν τοῦ αὐθέντου, ἀντὶ νά καταχρῶνται τῆς παρεχομένης εἰς αὐτοὺς εὐνοίας, πρέπει νά ἦνε τόσῳ μᾶλλον ἐπιφυλακτικοὶ ὅσῳ ὁ δεσπότης τῶν καθίσταται οἰκειότερος.

* * Ἐμακάρισα τὸν εὐρετὴν τῆς τυπογραφίας, ὡς ἐτάλαμσα τοὺς ἡλιθίως μεταχειριζομένους τὸ θεῖον εὐρημα τοῦτο, χωρὶς νά τρέμωσι τὸν

δι' αὐτοῦ ἀπαθανατισμὸν τῆς μωρίας τῶν. (Κοραῆς.)

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ Πόσος τιμῶνται αἱ γυναῖκες.—Ἐφημερίς τις ἀγγλικὴ λέγει ὅτι ἡ σωματεμπορία ἐξακολουθεῖ ὑπάρχουσα ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως τῆς μετὰ τοῦ κέντρου τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀραβίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 1876 ἀπεδιδάσθησαν εἰς Χοδεϊδάχ πλέον ἢ τρισχίλια δούλαι προσερχόμεναι ἐξ Ἀφρικῆς.

Καὶ αἱ μὲν νεάνιδες τιμῶνται 100 μέχρι 150 πιάστρων (τὸ πιάστρον δύναται 5 ἕως 6 φράγκα), αἱ δὲ νεαρὰ Ἀθουσσινίδες, 200 μέχρι 300, οἱ παῖδες 50 μέχρι 100 καὶ οἱ ἄνδρες ὀλιγότερον.

Ὡστε, ἐπιλέγει ἡ ἀγγλικὴ ἐφημερίς, οἱ Ἀνατολίται μεγαστάνες δὲν εἶνε ἠναγκασμένοι νά δαπανῶσι πολλὰ πρὸς πλουτισμὸν τῶν χρωματιστῶν χαρμενίων τῶν.

Ἡ Ἀγγλικὴ τις ἐφημερίς (Galignani's Messenger) ἐδημοσίευσεν τὰς ἐπομένους λεπτομερείας περὶ τῆς Βιβλικῆς ἐν Ἀγγλίᾳ Ἐταιρίας. Αὕτη δαπανᾷ ἀδρότατα εἰς δωρεὰν διανομὴν θρησκευτικῶν βιβλίων. Πέρουν δὲ κατὰ τὴν ἐν Παρισίοις Παγκόσμιον Ἐθνεσιν διένειμεν 400,000 ἀντιτύπων τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ τῆς Παλαιᾶς ἐν διαφόροις γλώσσαις. Κατὰ δὲ τὸν Ῥωσικὸν καὶ τουρκικὸν πόλεμον, οὗ αἱ συνέπειαι δὲν ἔληξαν ἔτι, διενεμήθησαν εἰς τοὺς Ῥώσους 300,000 ἀντίτυπα. Πράκτωρ δὲ τις ἀπῆλθεν εἰς Ἀφγανιστάν κομίζων φορτίον ὅλων τούτων βιβλίων, ἵνα τα διανεῖμῃ καὶ εἰς τὰ δύο ἀντιμαχόμενα στρατόπεδα.

Ἡ Ἐκ τῶν 36,896,000 Γάλλων 18,968,000 (ἢτοι 53 τ. 100) ἀσχολοῦνται περὶ τὴν γεωργίαν.

Εἰς ἈΝΑΓΝΩΣΤΗΝ.

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Ἡ μίμησις τῶν ἀδαμάντων τοσοῦτον ἐτελειοποιήθη, ὥστε τὴν σήμερον εἶνε δύσκολον καὶ εἰς τὸν μάλιστα ἡσκημένον ὀφθαλμὸν νά ἀναγνωρίσῃ ἐκ πρώτης ὄψεως τὸν γνήσιον ἀδάμαντα ἀπὸ τοῦ ψευδοῦς.

Ἴδού δὲ τὸς τρόπος ἀπλοῦστατος δι' οὗ ὁ ἀγοραστής—ὅστις συνήθως δὲν εἶνε καὶ ἔμπειρος γνώστης, δύναται νά διακρίνῃ τὴν λάμψιν τοῦ ἀδάμαντος ἀπὸ τῶν ἀπατηλῶν λάμψεων τοῦ ἀπλοῦ κρυστάλλου. Ἐμβαπτίζομεν τὴν λίθον εἰς ὕδωρ διαυγές καὶ ἐὰν μὲν αὕτη ἀπόλεση τι τῆς λάμψεως τῆς καὶ δὲν ἀκτινοβολῇ προδήλως εἶνε ψευδής. Ἐὰν δὲ τοῦναντίον φυλάττῃ ἀμετάβλητα ἐν τῷ ὕδατι τὰ λαμπρὰ φῶτα, ὁ ἀδάμας οὗτος ἔχει... καλὸν νερὸν ὡς λέγομεν, καὶ δύνασθε ἀφόβως νά λύσητε τὸ βαλάντιόν σας πρὸς ἀπόκτησιν αὐτοῦ.

ΑΘΗΝΗΣ—ΤΡΗΣΙΣ ΚΟΡΙΝΘΗΣ, ΟΛΟΣ ΜΙΑΠΛΑΟΥ ΚΑΙ ΝΙΚΙΟΥ, 15